

התכנית הכללית

תדריכים לשנה ב'

תשפ"ג (2024-2025)

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
3	גנטיקה רפואית (0162.5017).....
6	תזונה קלינית (0162.2202).....
10	פרקים נבחרים באמבריולוגיה וטרטולוגיה (0162.2201).....
12	קידום בריאות (0162.2150).....
15	מבוא לאפידמיולוגיה (0162.3104).....
17	סייעות בגריאטריה – היבטים של בגרות וזקנה (0162.2121).....
20	פרמקולוגיה קלינית (0162.2111).....
23	בריאות העובד והסביבה (0162.2117)
26	שיקום (0162.2235).....
29	סייעות המבוגר -עיוני א' (0162.2300).....
40	סייעות המבוגר – ב' (0162.2301).....
55	התנסות קלינית בסייעות המבוגר א' (0162.2236).....
61	התנסות קלינית בסייעות המבוגר ב' (0162.2237).....
67	מיומנויות תמיכה, ייעוץ והדרכה ב' (0162.2234).....
72	תדריכים עבור מסלול 'פסגה' בלבד
73	סייעות במצבי חירום וטראומה (0162.8321).....
80	מנהיגות במערך האחים והאחיות בצה"ל (0162.8323).....
85	התנסות קלינית בקהילה (0162.8322).....

גנטיקה רפואית – תשפ"ה

שיעור, 2 ש"ס

מועד הקורס:	שנה ב', סמסטר א'
שעות:	10:00-12:00 ; 08:00-10:00
מרצה:	ד"ר נטע אלטמן
שעות קבלה:	בתיאום מראש
דוא"ל:	neta.altman@gmail.com

רציונל

בשנים האחרונות חלו שינויים מרחיקי לכת בשדה הקליני, הרבה מהם כתוצאה מפרויקט הגנום האנושי. השדה הרפואי והסייעודי מושפעים כבר היום מתוצאות פרויקט הגנום (אבחונים, טיפולים ותרופות חדשות המבוססים על ידע גנטי). על כן, לעוסקים בסייעוד חייב להיות ידע בסיסי בגנטיקה על מנת שתהיה בידם היכולת להתעדכן, לעקוב להבין את החידושים בתחום.

מטרות הקורס

הקניית ידע במבנה הגנום האנושי ובכללי התורשה. הבנת תהליכים תאיים משעתוק RNA ועד יצירת חלבון. לימוד סוגי מוטציות והשפעתן על תפקוד החלבון התא והקשר למחלות. הבנת המעורבות של הגנטיקה במחלות תורשתיות ובמחלות מולטיפקטורליות ובסרטן. הכרות עם אופני שונים להורשה, לרבות הורשה אוטוזומלית, אחוזה חאיקס והורשה מיטוכונדרילית ורכישת ידע בסיסי באנליזה של שושלות משפחה. הכרת התפקיד הסייעודי בתחום הגנטי וכיצד ידע גנטי משתלב בעשייה הסייעודית.

יעדי הקורס

להקנות ידע על מבנה הגנום האנושי וכללי התורשה; להבין תהליכים תאיים, החל משעתוק RNA ועד יצירת חלבונים; להבין סוגים של מוטציות והשפעתם על תפקודם של חלבונים תאיים והקשר שלהם למחלות; להבין כיצד הגנטיקה מעורבת במחלות תורשתיות, מחלות מולטי-פקטורליות וסרטן; לרכוש כלים המאפשרים אנליזה בסיסית של שושלות משפחה, להבין כיצד אללים פגומים משפיעים על פנוטיפ הפרט, להכיר בתפקיד הסייעוד בתחום הגנטי וכיצד ידע גנטי מהווה חלק חשוב מהעשייה הסייעודית.

שיטת הוראה

- הרצאות פרונטאליות ותרגול בכיתה

דרישות הקורס

הנוכחות חובה בשיעורים על פי תקנון התוכנית

דרישות קדם

עמידה בדרישות הקורס מבוא לביוכימיה.

ציון

100% בחינה מסכמת על החומר הנלמד – ציון עובר 60 לפחות.

מתוך הספר genetics and Genomics for Nursing	מתוך הספר Thompson & Thompson Genetics in medicine	נושאי השיעורים	
עמודים 26-28	מתוך פרקים 2,3	• שכפול DNA • שעתוק והבשלת RNA • תרגום לחלבון	חזרה כללית
	פרק 4		סוגי מוטציות ווריאציה
עמודים 57-66	מתוך פרקים 7,10,12	• תורשה אוטוזומלית • תורשה בתאחיזה למין	אורחות תורשה מונוגנית
עמודים 28-31	מתוך פרקים 2,3	• חלוקת התא - מיטוזה ומיוזה • יצירת גמטות ומבנה כרומוזום • אנליזה של כרומוזומים	ציטוגנטיקה
עמודים 45-54 עמודים 67-68	מתוך פרקים 3, 10	• מוזאיקה • תורשה במיטוכונדריה	Non Traditional Inheritance
עמודים 247-250	מתוך פרק 8		תורשה מולטיפקוראלית
עמודים 217-227	מתוך פרק 15		תורשה וסרטן
עמודים 109-145	מתוך פרק 17	• אבחון טרום לידתי סקר נשאים • אבחון ילודים	אבחון טרום לידתי וייעוץ גנטי
עמודים 316-322	מתוך פרק 18		פרמקוגנטיקה
			ריפוי גנטי
	מתוך פרקים 4,5, 19	מבנה הגנום, משמעות ובעיות אתיות	פרויקט הגנום האנושי

			חוק מידע גנטי התשס"א
--	--	--	-------------------------

ספרות מומלצת

- Ronald Cohn, Stephen Scherer and Ada Hamosh. (2023). *Thompson & Thompson genetics In medicine* (9th Ed.). Elsevier. ISBN: 9780323547628
- Kenner, C. A., & Lewis, J. A. (2012). *Genetics and genomics for nursing* (1st Ed.). New Jersey, NY: Prentice Hall.
-

קורס תזונה קלינית

שיעור, 2 ש"ס

מועד הקורס:

שנה"ל תשפ"ה, 2024-2025

סמסטר א', יום א', בין השעות: 08:00 – 10:00 ; 10:00 - 12:00

מרצה:

ד"ר שלי רחמן-אלבום PhD, RD דואר אלקטרוני: rogelshelly@gmail.com

שעות קבלה:

בימי ראשון 12:00-13:00

רציונל:

מודל הטיפול האישי-תזונתי במעגל החיים, במבוגר הבריא ובמבוגר החולה המבוסס מדעית הופך את התזונה לחלק אינטגרלי מן המערך הטיפולי-רפואי במסגרת צוות רב-מקצועי. התערבות סיעודית בהיבט תזונתי דורשת אימוץ גישות סטנדרטיות לשימוש בכלי סקר למדדים תזונתיים, הבנת היבטי הטיפול התזונתי במגוון מצבים ושילוב גישות חדשות לחינוך תזונתי תוך קידום אורח חיים בריא.

לצוות הסיעודי תפקיד חשוב ומרכזי באיתור ואבחון מצבי חסר, אומדן מצבי חירום ומתן תמיכה תזונתית כחלק ממערך הטיפול הכולל במסגרות השונות. מעורבות הצוות הסיעודי המיומן במהלך הטיפול התזונתי-קליני תוך תיאום בין הגורמים השונים תורמת לשמירה על בריאות הציבור על פני מעגל החיים, אימוץ הרגלים לחיים בריאים ומניעת תחלואה, משפרת את תוצאות הטיפול וסיכויי ההחלמה לחולה, תורמת לשיפור איכות הטיפול, להפחתת משך האשפוז ולצמצום הצורך בפניות חוזרות לסייע רפואי.

מטרות הקורס:

מסגרת הקורס תכלול הקניית מושגי יסוד בתזונה ובתזונת הבריא והכרת העקרונות המנחים להתערבות תזונתית במצבי חולי שונים:

- במחלות כרוניות ואקוטיות
- במצבי חירום ובשגרה
- במסגרת אשפוז ובקהילה

קידום בריאות וחינוך תזונתי במעגל החיים, לחולה ולסביבתו

יעדי הקורס:

הסטודנט -

1. ילמד ויכיר את רכיבי התזונה השונים, הרכבם ופעילותם בגוף האדם
2. ילמד ויכיר את העקרונות המנחים להתערבות תזונתית במעגל החיים הבריא מינקות ועד זקנה
3. ילמד ויכיר את העקרונות המנחים להתערבות תזונתית בסוגיות קליניות נבחרות
4. ייחשף לכלים ולמיומנויות הנדרשים בהתאמה לדרישות ההנחיות הרפואיות החדשות לזיהוי מטופלים המצויים בסיכון תזונתי או העשויים להימצא בסיכון זה.

5. יכיר כלים מקצועיים ומקורות מידע מבוססי מדע הכוללים הנחיות טיפוליות עדכניות המותאמות למצבי חולי שונים
6. יכיר המלצות וגישות טיפוליות המסייעות לקידום בריאות ואימוץ אורח חיים בריא
7. ייחשף להיבטי טיפול תזונתי במסגרת עבודת הצוות הרפואי הן באשפוז והן במסגרת הקהילה

שיטות הוראה:

הרצאות

דרישות הקורס:

- הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התוכנית
- בוחן אמצע ומבחן מסכם
- הנוכחות בשיעורים והשתתפות בבוחן הם תנאי להגשה למבחן; לא ניתן לגשת למבחן סיום ללא נוכחות בשיעורים וללא השתתפות בבוחן (תיערך בדיקת נוכחות שמית בתחילת כל הרצאה).
- הבוחן הוא חובה.
- קריאת מאמרים, פרקים וספרים שצוינו בשיעור ובסילבוס כחובה (שאלות בנושא יופיעו במבחן הסיום)

דרישות קדם:

אין.

ציון:

- 10% : בוחן אמצע- ציון עובר 60. ציון הבוחן ישוקלל בציון הסופי אם התקבל ציון עובר.
- 90% : מבחן מסכם. חובה לעבור את מבחן הסיום בציון 60 לפחות.

נושאי השיעורים:

- **מבוא לתזונת האדם:** היכרות עם מבנה ותכונות אבות המזון: פחמימות, חלבונים ושומנים; מושגי יסוד: היכרות עם אתרי הספיגה במע' העיכול, אנבוליזם, קטבוליזם, צרכי אנרגיה, מסלולי הפקת אנרגיה, מצבי צום משתנים.
- **מבוא לתזונת האדם הבריא:** היבטי הטיפול התזונתי במעגל החיים הבריא מינקות ועד זקנה
- **מבוא לתזונה קלינית:** שלבי הערכה תזונתית כולל השימוש בכלי סיקור שונים, מצבי חסר תזונתי: סיכון תזונתי, תת- תזונה, קכסיה; תוספי מזון: מזון ייעודי, תמ"ל; הזנות מיוחדות: הזנה אנטרלית והזנה פראנטרלית
- **יחידת לימוד תזונה ותחלואה כרונית:** היבטי הטיפול התזונתי בחולה הכרוני כולל עקרונות תזונתיים לטיפול בחולה הסכרתי, תחלואה לבבית וכלי דם, השמנה ותסמונת מטבולית, תזונת החולה הנפרוטי
- **יחידת לימוד תזונה ותחלואה מורכבת:** מחלות מע' העיכול: אלרגיה ורגישות למזון, מחלות כרוניות של מע' העיכול, תחלואת לבלב וכבד; תמיכה תזונתית לפצע לחץ, תחלואה

אונקולוגית: תזונה מונעת, הטיפול התזונתי בחולה האונקולוגי במהלך מחלה, טיפולים גלויים ורמסיה, היבטי טיפול פליאטיבי

- יחידת לימוד תזונה עבור החולה הקריטי: הערכה תזונתית וטיפול תזונתי הנדרשים בחולה ההיפרמטבולי כולל מצבי טראומה, ספסיס, כירורגיה וכוויות.

ספרות חובה:

- GLIM Working Group, Cederholm T, et al. (2019). GLIM criteria for the diagnosis of malnutrition - A consensus report from the global clinical nutrition community. *Clinical Nutrition*. 38(1):1-9. doi: 10.1016/j.clnu.2018.08.002. Epub 2018 Sep 3. PMID: 30181091.
- Mahan KL, Raymond JL. (2016). *Krause's Food, Nutrition & Diet Therapy*. 14 ed. Saunders, Philadelphia, USA. ISBN-13: 978-0323340755
- Stipanuk MH, Caudill MA. (2019). *Biochemical and physiological aspects of human nutrition*. Fourth ed. Elsevier, St. Louis, USA. ISBN: 978-0-323-44181-0.
- Stryer L, Berg M, Tymoczko JL, Gatto GJ. (2019). *Biochemistry*. 9 ed. Freeman and Company, New York, USA. ISBN-13: 978-1319114671

חוזרי משרד הבריאות ועדכוני ספרות הרלוונטיים לנושאי ההוראה:

- ההנחיות התזונתיות של אתר משרד הבריאות "אפשרי בריא"
https://www.gov.il/he/departments/ministry_of_health

- הנחיות לטיפול תזונתי באוכלוסיית הקשישים ע"פ European Society for Clinical Nutrition and Metabolism

Volkert D. et al. (2019). ESPEN guideline on clinical nutrition and hydration in geriatrics. *Clinical Nutrition* 38: 10-47. doi.org/10.1016/j.clnu.2018.05.024

- חוזר ראש שירותי בריאות הציבור להערכת תזונת נשים הרות
<http://www.health.gov.il/Subjects/pregnancy>

- מדריך משה"ב להזנת התינוק, עדכון 2012
https://www.gov.il/he/departments/ministry_of_health

ספרות מומלצת:

- Compher C. et al. (2022). Guidelines for the provision of nutrition support therapy in the adult critically ill patient: The American Society for Parenteral and Enteral Nutrition. JPEN. 46 (1): 12-41. <https://doi.org/10.1002/jpen.2267>.
- Muscaritoli M. et al. (2021). ESPEN practical guideline: Clinical Nutrition in cancer. *Clinical Nutrition*. 40:2898-2913. doi.org/10.1016/j.clnu.2021.02.005
- Singer P. et al. (2019). ESPEN guideline on clinical nutrition in the intensive care unit. *Clinical Nutrition*. 38(1):48-79. doi: 10.1016/j.clnu.2018.08.037.
- Volkert D, Beck A M, Cederholm T, et al. (2019). ESPEN guideline on clinical nutrition and hydration in geriatrics. *Clinical Nutrition*. 38(1):10-47. doi: 10.1016/j.clnu.2018.05.024. Epub 2018 Jun 18. PMID: 30005900.
- Weimann A. et al. (2017). ESPEN guideline: Clinical nutrition in surgery. *Clinical Nutrition*. 36(3):623-650. doi: 10.1016/j.clnu.2017.02.013.

פרקים נבחרים באמבריולוגיה וטרטולוגיה

שיעור, 1 ש"ס

מועד הקורס: תשפ"ה, שנה ב', סמסטר א', ימי ראשון

שעות: קבוצה 1 (12:00-14:00): קבוצה 2 (12:00-14:00): לשתי הקבוצות:

מרצה: ד"ר שושנה סביון **דוא"ל:** shoshans@tauex.tau.ac.il

שעות קבלה: בתיאום מראש

רציונל

התפתחות העובר הינה תהליך ארוך ומורכב שתחילתו באינטראקציה בין הזרע והביצית וסופו בלידה. לימוד התהליכים האחראיים על ההתפתחות התקינה של העובר הינו חשוב ביותר מאחר והוא מהווה בסיס להבנת הגורמים להתפתחות בלתי תקינה שתוצאותיה הן מוות עוברי או לידת עוברים הסובלים ממומים מולדים. זיהוי גורמים אלו ומחקר המנגנונים המתווכים את פעילותם יכול לתרום לפיתוח שיטות למניעה ולטיפול בתופעות אלו. העמקת הידע בנושאים אילו חשובה במיוחד לאנשי צוות רפואי אשר נמצאים במגע רציף עם נשים הרות במסגרת עבודתם, היות והיא עשויה לאפשר מתן טיפול ותמיכה טובים יותר לנשים אילו ויכולת לזהות ולהתריע על בעיות אפשריות.

מטרות הקורס

הבנת התהליכים המרכזיים המעורבים בהתפתחות עובר האדם החל מיצירת תאי המין ועד הלידה והפן הקליני שלהם המתבטא בהתפתחות עוברית בלתי תקינה ובהופעת מומים מולדים.

יעדי הקורס

- הכרת שלבי ההתמיינות של תאי הזרע והביציות.
- הבנת התהליכים המרכזיים האחראיים להתפתחות המוקדמת של העובר.
- הכרת מבנה השליה ותפקודה.
- הבנת הגורמים והמנגנונים האחראיים להתפתחות בלתי תקינה וליצירת מומים מולדים.
- הבנת ההתפתחות של המערכות העובריות השונות והמומים הרלוונטיים.

שיטות הוראה

הרצאות פרונטאליות.
תרגיל על חומר בלמידה עצמית.

דרישות הקורס

- הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון. הנוכחות בשיעורים היא תנאי להגשה לבחינה.
- בחינה בכתב המבוססת על חומר ההרצאות.

דרישות קדם

אין.

ציון

בחינה סופית (ציון עובר - 60 לפחות) - 90%.
תרגיל על חומר בלמידה עצמית (ציון עובר - 60 לפחות) - 10%.

נושאי השיעורים

- התפתחות תאי המין ותהליך ההפריה.
- התפתחות עוברית מוקדמת - שבועות 1-2.
- התפתחות עוברית מוקדמת - שבועות 3-4.
- שיליה - מבנה ותפקוד.
- התפתחות עוברית בלתי תקינה.
- התפתחות מערכת הנשימה.
- התפתחות הלב ומחזור הדם העוברי.
- התפתחות מערכת המין.
- התפתחות מערכת השתן.
- התפתחות מערכת העיכול.
- התפתחות מערכת העצבים.

ספרות חובה

Persaud, T. V. N and Torchia, M. G. The Developing Human: Clinically Oriented Embryology. Elsevier Company, Philadelphia, 12th (2024) edition.

עותק אלקטרוני של הספר נמצא באתר הספרייה.

ספרות מומלצת

Schoenwolf, G. C., Bleyl, S. B., Brauer, P. R. and Francis-West, P. H. Larsen's human Embryology. Churchill Livingstone, New York, 5th (2015) edition.

עותק אלקטרוני של הספר נמצא באתר הספרייה.

קורס קידום בריאות תשפ"ה
2 ש"ס

מרצות:

דר' ויולטה רוזני RN, PhD
ד"ר ראדה ארצי מדבדיק RN, PhD
דוא"ל של הקורס: healthpromotionTAU@gmail.com
מועד הקורס: סמסטר ב', ימי א', 10:00-12:00 ; 12:00-14:00

רציונל:

ארגון הבריאות העולמי הגדיר קידום בריאות "כתהליך המאפשר לבני אדם להגביר את הבקרה על בריאותם ולשפרה כדי להגיע למצב מוחלט של רווחה גופנית רוחנית ונפשית"
קידום הבריאות תופס כיום מקום מרכזי בסדר היום הציבורי לנוכח הבעיות הבריאותיות שמציבה תרבות הצריכה המערבית. בתי חולים וקופות החולים יוזמים ומשקיעים משאבים רבים בעידוד מקצועות הבריאות ובכללן אחיות, לתהליכים המקדמים בריאות כחלק בלתי נפרד מהמפגש המקצועי עם המטופל.

מטרות הקורס:

1. הכרות עם התפקיד ייחודי של אחים. יות בתחום קידום וחינוך לבריאות במגוון אוכלוסיות.
2. פיתוח מיומנויות הנדרשות לבניית תוכניות בקידום בריאות ויישומן.

תוצרי הלמידה

בסיום הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להסביר, להבחין ולפרש מושגי יסוד בקידום בריאות.
2. לזהות את עקרונות, אסטרטגיות ותחומי פעולה המוגדרים בקידום בריאות.
3. להכיר את שלבי הפיתוח של תכניות לקידום בריאות.
4. להכיר מסגרות מקדמות בריאות ותוכניות לאומיות לקידום בריאות.

שיטות הוראה:

הקורס משלב הוראה באמצעות הרצאות, דיונים, למידה עצמית, בחנים, מטלות וניתוח מקרים

דרישות הקורס: נוכחות חובה בכל השיעורים, בהתאם לתקנון תוכנית הלימודים.

דרישות קדם: ציון עובר בקורס "מבוא לסייעוד בקהילה"

ציון:

- **הגשת מטלה** – מועד הגשת המטלה יימסר במהלך הקורס. המטלה תוגש עד למועד שנקבע, בקבוצות של עד שלושה סטודנטים בלבד. המטלה מהווה 5% מהציון הסופי. אי הגשת מטלה, תפחית 5 נקודות מהציון הסופי.
- **בוחן יחידת לימוד 1** – מהווה 15% מציון הקורס. מועד הבוחן יימסר במהלך הקורס ויש להשלים אותו במועד שנקבע. **לא ניתן** יהיה לגשת לבוחן במועד מאוחר יותר. אי השלמה של בוחן, תפחית 15 נקודות מהציון הסופי.
- **מבחן מסכם - מבחן בית** – מהווה 80% מהציון הסופי (ציון עובר 60).
- **אין מועד ב' למבחן בית, למעט מקרים חריגים של מחלה, אבל, לידה וכד'.**
- הבוחן בנוי משאלות רבי ברירה. המבחן המסכם בנוי משאלות רבי ברירה ושאלות פתוחות. שניהם מבוססים על חומר ההרצאות, ספרות חובה ומטלות ללמידה עצמית.
- הבוחן והמבחן המסכם יוגשו במודל על ידי הסטודנטים על פי ההנחיות שיפורטו במהלך הקורס.

נושאי השיעורים:

יחידת לימוד 1- קידום בריאות הרקע התיאורטי

1. גורמים המשפיעים על בריאות הפרט והקהילה
2. רמות מנע בקידום בריאות
3. אוריינות בריאותית
4. הון חברתי
5. כשירות תרבותית
6. תהליכים היסטוריים בקידום בריאות
7. הפיתוח הרעיוני של קידום בריאות: אמנות והצהרות בינלאומיות
8. קיימות בקידום בריאות

יחידת לימוד 2- מתיאוריה למעשה

1. מודלים ותיאוריות לשינוי התנהגות
2. עקרונות ואסטרטגיות לפיתוח ותכנון תכנית לקידום בריאות
3. תכניות קהילתיות נבחרות בקידום בריאות
4. תכניות לאומיות נבחרות בקידום בריאות
5. קידום בריאות באוכלוסיות מיוחדות

ספרות חובה

- משרד הבריאות, משרד התרבות והספורט ומשרד החינוך. אפשריבריא - התוכנית הלאומית לחיים פעילים ובריאים. זמין ב- [/https://www.efsharibari.gov.il](https://www.efsharibari.gov.il)
- בראון-אפל, א., לוין-זמיר, ד., דאוד, נ. (2016). קידום בריאות – מתיאוריה למעשה. תל אביב: פרובוק-דיונון.
- Berman, A. Snyder, S. & Frandsen, G (2021). *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing: Concepts, process and practice* (11th ed., Chapter 19). Pearson Education Ltd.

ספרות מומלצת

- אמנת אוטווה לקידום בריאות (1986). אמנת אוטווה לקידום בריאות הוועידה הבינלאומית הראשונה לקידום בריאות. זמין ב-
- <https://ecom.gov.il/Counter/alternative/HealthPublication/images/stores/HealthPublication/pdfs/149.pdf>
- משרד הבריאות. (2021). קידום בריאות. זמין ב- <https://www.health.gov.il/Subjects/KHealth/Pages/default.aspx>
- National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion (NCCDPHP). Promoting Health for Adults. Available at: <https://www.cdc.gov/chronicdisease/resources/publications/factsheets/promoting-health-for-adults.htm>

מבוא לאפידמיולוגיה

שיעור 2 ש"ס

מועד הקורס: תשפ"ה, סמסטר ב', יום א'

שעות: 08:00 – 10:00 ; 10:00-12:00

מרצה: ד"ר רוני לוטן **דוא"ל:** lotanronnie@mail.tau.ac.il

שעות קבלה: בתיאום מראש

רציונל

אפידמיולוגיה הינו מדע העוסק בחקר תפוצת מחלות באוכלוסייה וגורמיהם. היעד העיקרי של האפידמיולוגיה הוא למנוע מחלות ותופעות אחרות העלולות לקצר את משך חייו של האדם או לפגוע באיכותם. בתחילת דרכה עסקה האפידמיולוגיה בחקר מחלות זיהומיות, אך כיום שיטות החקר האפידמיולוגיות מיושמות לכלל תחומי הבריאות.

מטרות הקורס

קורס זה הינו קורס מבוא לתיאוריות ולשיטות במדע האפידמיולוגיה. מטרת הקורס היא להקנות לסטודנט הבנה של העקרונות והשימושים הבסיסיים באפידמיולוגיה.

יעדי הקורס

בסיום הקורס על הסטודנט להיות מסוגל:

1. להבין את המושגים שבשימוש באפידמיולוגיה
2. להגדיר, להבין ולחשב שיעורי תחלואה ותמותה
3. להבחין בין הסוגים העיקריים של מחקרים אפידמיולוגיים ולנתח מערכי מחקר שונים
4. להכיר את היתרונות והחסרונות של סוגי המחקרים באפידמיולוגיה
5. לחשב את מדדי הקשר בין חשיפה למחלה ולהגדיר סיבתיות באפידמיולוגיה
6. להכיר את המדדים להערכת יעילות של בדיקות ניפוי ואבחון
7. לתאר תמונת מצב עדכנית של בריאות האוכלוסייה בישראל

שיטות הוראה

הרצאות פרונטאליות ודיון כיתתי בנושאים מובחרים

דרישות הקורס

- הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התוכנית. הנוכחות בשיעורים היא תנאי להגשה לבחינה.
- עמידה בבחינה מסכמת.

דרישות קדם

ציון עובר בקורסים: שיטות מחקר וסטטיסטיקה.

ציון

בחינה מסכמת 100%.

* ציון עובר – 60 לפחות.

נושאי השיעורים

- הגדרת אפידמיולוגיה, יעדים ומושגי יסוד
- מדדי תחלואה ותמותה
- מדדי בריאות הקהילה
- מצב בריאות בישראל- מדדים נבחרים
- אפידמיולוגיה תיאורית
- אפידמיולוגיה אנליטית: מחקרי עוקבה, מחקרי מקרה-ביקורת, מחקרי חתך
- קשר וסיבתיות- הטיות וערפלים
- אפידמיולוגיה ניסויית
- תוקף ומהימנות של בדיקות ניפוי
- תפקיד האחות האפידמיולוגית

ספרות חובה

Gordis Epidemiology \ David D Celentano , Moyses Szklo & Youssef Farag, 7th Edition,

2024

* הערה: קיימת גרסה אלקטרונית של הספר דרך אתר הספרייה.

סייעוד הזקן

2 ש"ס

מועד
הקורס:

תשפ"ה, שנה ב', סמסטר א', יום א' 12:00-14:00 , 14:00-16:00

מרצה:

ד"ר וילטה רוזני RN, PhD

דוא"ל:

koifmanv@tauex.tau.ac.il

שעות קבלה:

בתיאום מראש

הרציונל:

האוכלוסייה המבוגרת בעולם נמצאת בתהליך גידול מואץ, והאתגרים הבריאותיים הקשורים לגיל הזקנה הופכים למורכבים ודורשים מענה מיוחד. במסגרת זו, קיים צורך בהכשרת אחים ואחיות מוסמכים להתמודדות עם צרכים ייחודיים של אוכלוסייה זו, הכוללים בעיות בריאות גופניות, פסיכולוגיות וחברתיות. הקניית ידע ומיומנויות בתחום סיעוד הזקן היא קריטית להכנת הסטודנטים לסייעוד לקראת תפקידם העתידי במערכת הבריאות.

מטרת הקורס:

1. להקנות ידע מעמיק אודות תהליכי ההזדקנות הפיזיולוגיים והפסיכולוגיים, והשפעתם על בריאות, תפקוד ועצמאות האדם הזקן.
2. לפתח מיומנויות חשיבה קלינית הנדרשות לטיפול הוליסטי בזקנים, כולל הערכה גריאטרית, ניהול מחלות כרוניות, וטיפול בסימפטומים שכיחים בגיל הזקנה.

שיטות הוראה

הקורס משלב הוראה באמצעות הרצאות, דיונים קליניים, צפייה בסרטונים, למידה עצמית, בחנים וניתוח מקרים.

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התוכנית.
- עמידה בהצלחה בבוחן יחידת לימוד 1 ובבחינה המסכמת (ציון עובר-60).

דרישות קדם

ציון עובר בקורסים הבאים:

1. מבוא לפסיכולוגיה התפתחותית
2. אנטומיה ופיזיולוגיה של גוף האדם

ציון

- **בוחן-** (בסיום יחידת לימוד 1) מהווה 20% מציון הקורס. סטודנטים שלא ייגשו לבוחן, יפסידו 20 נקודות מהציון הסופי של הקורס.
- * מבחן מסכם – מבחן בית מהווה 80% מהציון הסופי (ציון עובר 60).
- **אין מועד ב' למבחן בית, למעט מקרים חריגים של מחלה, אבל, לידה וכד'.**
- * הבוחן בנוי משאלות רבי ברירה. המבחן המסכם בנוי משאלות רבי ברירה ושאלות פתוחות. שניהם מבוססים על החומר שנלמד במסגרת ההרצאות, למידה עצמית והספרות המחיבת. הבוחן והמבחן המסכם יוגשו במודל על ידי הסטודנטים על פי ההנחיות שיפורטו במהלך הקורס.

נושאי השיעורים

- **יחידת לימוד 1- מבוא מושגים וסקירה כללית של הזדקנות, היבטים ביו-פסיכו-סוציאליים בזקנה**
 1. מושגים והגדרות בגריאטריה וגרנטולוגיה
 2. דמוגרפיה ארצית ועולמית של זקנה
 3. עמדות כלפי הזקן הזדקנות וזקנה
 4. גילנות (Ageism)
 5. תיאוריות ביולוגיות, חברתיות ופסיכולוגיות של הזקנה
 6. שינויים פיזיולוגיים בזקנה
 7. תפקוד ומוגבלות
 8. רזרבות, מולטיפקטוריות ושבריריות
 9. תסמונות הגריאטריות
- **יחידת לימוד 2 – היבטים בריאותיים בזקנה ומערך השירותים לאדם הזקן**
 1. תפקיד האחות מומחית קלינית בגריאטריה
 2. מודל ה-4Ms לטיפול באדם הזקן
 3. הערכה גריאטרית
 4. מפת מדדים לאומיים להזדקנות מיטבית
 5. שירותים לאדם הזקן באשפוז ובקהילה
 6. תפקיד בני משפחה המטפלים
 7. מניעת התעללות בזקנים
 8. טיפול בסוף החיים

ספרות חובה

- הגיוינט, מפת המדדים להזדקנות מיטבית.

<https://www.thejoint.org.il/digital-library/4223/>

- משרד הבריאות, לומדת מניעת התעללות בזקנים
https://www.health.gov.il/Services/educ/Pages/preventing_violence_against_elders.aspx
- משרד הבריאות, מתן הנחיות רפואיות מקדימות וייפוי כוח
<https://www.gov.il/he/service/dying-patient-request>
- שנור, י., וכהן כ. (עורכים). (2024). בני 65+ בישראל, שנתון סטטיסטי 2023. מכון מאיר-ג'וינט-ברוקדייל.
<https://brookdale.jdc.org.il/wp-content/uploads/2024/01/%D7%A9%D7%A0%D7%AA%D7%95%D7%9F-2023.pdf>
- Ignatavicius, D., Workman, L., Rebar, C. (2021) *Medical-Surgical Nursing: Concepts for Interprofessional Collaborative Care* (10 th Ed.) Elseiver. Chapter 4. Common Health Problems of Older Adults.
- Institute for Healthcare Improvement. Fall, 2022.
https://forms.ihl.org/hubfs/IHIAgeFriendlyHealthSystems_GuidetoUsing4MsCare.pdf
- Mauk, K., L. (2022). Gerontological nursing: competencies for care (5th ed.). Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning. Chapters: 3,4,6,10,11,12,13,15
https://tau.primo.exlibrisgroup.com/permalink/972TAU_INST/quev9q/alma9933680244904146

ספרות מומלצת

- אילון, ל. (2018). סקס תרופות ורוקנרול: מי אמר שהעולם שייך רק לצעירים. הוצאת מטר.
https://tau.primo.exlibrisgroup.com/permalink/972TAU_INST/quev9q/alma9933246906604146
- משרד הבריאות. (2017). התכנית הלאומית למניעת נפילות.
[משרד הבריאות. \(2017\). שימוש מושכל בתרופות בגיל המבוגר](#)

פרמקולוגיה קלינית

שיעור, 2 ש"ס

מועד הקורס: שנה ב' סמסטר ב', יום א'		
שעות: 12:00 - 14:00, 14:00 - 16:00		
מרצות	ד"ר אילנה דובובי	דוא"ל: ilanadubovi@tauex.tau.ac.il
	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק	דוא"ל: rada.artzi@gmail.com
מרכזת התחום:	ד"ר אנג'לה רובן	דוא"ל: angellruban@post.tau.ac.il
שעות קבלה: בתיאום מראש		

רציונל

קורס זה יעסוק בהיבטים הפרמקולוגיים של הטיפול במחלות הכרוניות הנפוצות בהם נתקלים אחים ואחיות במסגרת עבודתם בביה"ח או בקהילה. הבנת התהליכים הפתופיזיולוגיים והבנת ההשפעות שיש לטיפול התרופתי, הינם בבסיס ההתערבות הסיעודית במצבי בריאות וחולי. הבנת דרך הפעולה של התרופות ויחסי גומלין ביניהן עשויה לשפר משמעותית את איכות הטיפול, והיענות החולים לטיפול ולהפחית את תופעות הלוואי הקשורות למתן ושימוש לא נכון של התרופות.

מטרות הקורס

- הבנת תהליכי השפעת השימוש בטיפול תרופתי, על כל היבטיו, במצבי חולי נבחרים, שיוכל לאפשר לאחים ואחיות להיות שותפים למתן טיפול תרופתי יעיל ובטוח.
- על בסיס הידע שיירכש בקורס זה, יוכלו אחים ואחיות להדריך את המטופל על נטילת טיפול תרופתי בטוח.

יעדי הקורס

חשיפה למושגי היסוד בפרמקולוגיה תוך הבנת שיקולי הטיפול והניטור התרופתי. הקניית ידע שיאפשר לסטודנט לקשור בין מצבי החולי השונים לבין הטיפול התרופתי. הקניית ידע שיאפשר לצפות ו/או לזהות תופעות הלוואי ואינטראקציות בין תרופתיות, ובהתאם לתכנן הדרכה ו/או תוכנית התערבות ומעקב.

שיטות ההוראה

- הרצאות פרונטליות
- תרגילים ודיון בכיתה

דרישות הקורס

הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התכנית. נוכחות בשיעורים הינה תנאי להגשה לבחינה. קריאת ספרות וחומרים רלוונטיים אחרים אשר יפורסמו באתר הקורס

- הגשת סימולציות ממוחשבות
- עמידה בהצלחה בבחינה בציון של 60 לפחות.

דרישות קדם

- אנטומיה
- פיזיולוגיה
- פרמקולוגיה

ציון סופי

סימולציות ממוחשבות (10%)
בחינה (90%), בציון עובר 60 לפחות.

נושאי השיעורים

חלוקה שבועי		נושא הרצאה	מרצה
1	פרונטלי	תרופות הרגעה ושינה	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
2	פרונטלי	תרופות לטיפול במחלת פרקינסון ואלצהיימר	ד"ר אילנה
3	למידה מרחוק	הרצאת אורח (ד"ר דנה פאר), מקרים קליניים של אלצהיימר	ד"ר אילנה (הרצאת אורח של ד"ר דנה פאר)
4	פרונטלי	תרופות לטיפול בדיכאון, הפרעות קשב וריכוז	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
5	למידה מרחוק	סימולציה ממוחשבת – מקרים קליניים של דיכאון	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
6	פרונטלי	טיפול תרופתי בהפרעות אכילה – האם, מתי וכיצד?	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
7	למידה מרחוק	סימולציה ממוחשבת - חלקות תרופות, עקרונות ולמידה מטעויות	ד"ר אילנה
8	פרונטלי	תרופות לטיפול במחלות ממאירות	ד"ר אילנה
9	פרונטלי	הצגת מקרים קליניים של חולים המטופלים בנוגדי קרישה	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
10	פרונטלי	<u>סימולציה</u> ממוחשבת –טיפול באוטם שריר הלב	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק
11	פרונטלי	הצגת מקרים של חולים עם מחלות של דרכי הנשימה	ד"ר אילנה
12	למידה מרחוק	<u>סימולציה</u> ממוחשבת – סוכרת	ד"ר אילנה
13	פרונטלי	סיכום	ד"ר אילנה דובובי וד"ר ראדה ארצי-מדבדיק

ספרות חובה

- מזרחי, י. (2013). *מדריך השלם בפרמקולוגיה* (מהדורה חמישית). תל אביב: דיונן מבית פרובוק בע"מ. (זמין אונליין בקישור הבא:
(<https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100901382>)
- Comerford, K. (45th ed.) (2025). *Nursing Drug Handbook*. Philadelphia, PA: Wolters.

ספרות מומלצת

- Bergman, S.H. (Ed.) (2014) *Medic: updated bi-monthly list of drugs*. Herzliya, Israel: Shirol: <https://medic.co.il>
- Brunton, L., Chabner, B., Knollman, B. (2023). *Goodman & Gilman's. The pharmacological basis of therapeutics*. (14th ed.), New York, NY: McGraw-Hill.
- Katzung, B.G., Masters, S., & Trevor, A. (2024). *Basic and clinical pharmacology*. (16th ed.) New York, NY: McGraw-Hill Medical, B.G. Lange.
- Lüllmann, L., Hein, L., Mohr K., Bieger, D. (2017). *Color atlas of pharmacology*. (5rd ed.) Thieme Stuttgart, New York, NY.
- Fornaro, M., Mondin, A. M., Billeci, M., Fusco, A., De Prisco, M., Caiazza, C., Micanti, F., Calati, R., Carvalho, A. F., & de Bartolomeis, A. (2023). Psychopharmacology of eating disorders: Systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Journal of Affective Disorders*, 338, 526–545. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.06.068>

בריאות העובד והסביבה

שיעור, 1 ש"ס

מועד הקורס: תשפ"ה, שנה ב', סמסטר ב', ימי ראשון

שעות: • קבוצה 1 (14:00-16:00) חצי סמסטר ראשון

• קבוצה 2 (08:00-10:00) חצי סמסטר שני

מרצה: ד"ר לחמי סער **דוא"ל:** slachmi@gmail.com

שעות קבלה: בתיאום מראש

רציונל

מקום העבודה מהווה מסגרת חשובה ומרכזית בחייו של האדם. העובדים עלולים להיפגע בבריאותם עקב חשיפות שונות במקום עבודתם, הדבקות במחלות, פיתוח תסמונת של לחץ ושחיקה ותנאי עבודה לא נכונים. שרותי הבריאות בעבודה ניתנים לרוב על ידי אחים ואחיות תעסוקתיים, ועל כן חשוב להכשירם לאיתור גורמי סיכון בסביבת העבודה, ולהכרת האמצעים למניעתם, כמו גם הכרת שיטות לטיפול ולשיקום העובד.

מטרות הקורס

- הקניית ידע בסיסי בנושא בריאות העובד וגהות תעסוקתית.
- הכרת גורמי סיכון נפוצים בסביבות העבודה השונות, והתחלואה שעלולה להיגרם בעקבות גורמי סיכון אלו.
- הבנת החשיבות של אבחון מחלות תעסוקתיות והמורכבות באבחון וזיהוי מחלות אלו.
- הכרת עקרונות קביעת הקשר הסיבתי בין גורם חשיפה לתחלואה.
- הכרת התפקיד של אח/ות תעסוקתי והשתלבות בצוות רב תחומי.

יעדי הקורס

בסיום הקורס הסטודנט/ית:

- יסביר מושגי יסוד בבריאות העובד ומסגרת תחקיקתית לגהות ובטיחות תעסוקתית.
- יזהה בסביבת עבודה, חשיפות פיזיקליות, כימיות, ביולוגיות ולחצים פסיכו-חברתיים.
- יגדיר בעיות בריאות תעסוקתיות, הדרכים למניעתם ואפשרויות שיקום תעסוקתיות.
- יפתח כלים להגדרת קשר סיבתי בין חשיפה לתחלואה.
- יתאר את תפקיד האח/ות התעסוקתי/ת ותפקידי הסגל הרב-תחומי.
- יתאר את חשיבות הנדסת אנוש בעבודה.
- יסביר מהו כושר עבודה.

שיטת ההוראה

הרצאות ודיונים.

דרישות הקורס

- הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התכנית. נוכחות בשיעורים הינה תנאי להגשה לבחינה.
- קריאת ספרות רלוונטית
- בחינה מסכמת

דרישות קדם

- אנטומיה- פיזיולוגיה
- פתולוגיה
- מיקרוביולוגיה

ציון

- 100% ציון על הבחינה המסכמת.
- ציון עובר: 60

נושאי השיעורים

מבוא לבריאות תעסוקתית	הגדרות – מהי בריאות תעסוקתית, מחלת מקצוע, תאונות עבודה, בדיקות פיקוח, בדיקות כניסה לעבודה, בדיקות כושר עבודה, תקנות בטיחות בעבודה, חיסונים תעסוקתיים מונעים, ספקי השירות.
עקרונות הניטור והגיהות התעסוקתית	מושגי יסוד בהגיינה וטוקסיקולוגיה תעסוקתית
מחלות מקצוע עפ"י סוגי חשיפות	גורמי סיכון תעסוקתיים לתחלואה, חשיפות פיזיקאליות, כימיות, ביולוגיות, פסיכו-התנהגותיות. עקרונות לקביעת קשר סיבתי. ממאירות תעסוקתית.
לחץ ושחיקה בעבודה	דרכי התמודדות עם לחץ ושחיקה בעבודה
שיקום תעסוקתי וארגונומיה	סביבת העבודה והתאמתה לבריאות העובד. אנתרופומטריה, שטח תפעולי, עקרונות לישיבה נכונה, תחלואה כתוצאה מעבודה חוזרנית (עקרונות המולטי טראומה)
תפקיד האחות התעסוקתית	האחות כמנהלת טיפול

ספרות חובה

- LaDou, J., & Harrison, R. (2021). *Current occupational and environmental medicine* (6th ed.). New York, NY: Appleton & Lange.
- Guzik A. (2013) *Essentials for Occupational Health Nursing*. John Wiley & Sons.
- Saucier Lundy K. (2014). *Community Health Nursing Caring for the Public's Health*. (3rd ed.) pp. 1099-1125. Jones & Bartlett Publishers.

ספרות מומלצת

- נעים, י. (2003). פיקוח על בריאות העובד (ספר ראשון): השמירה על בריאות העובד. חיפה, ישראל: הוצאה לאור מרכז רפואי רמב"ם.
- נעים, י. (2003). פיקוח על בריאות העובד (ספר שני): חשיפה תעסוקתית לגורמים מזיקים. חיפה, ישראל: הוצאה לאור מרכז רפואי רמב"ם.
- Melamed, S., Shirom, A., Toker, S., Berliner, S., & Shapira, I. (2006). Burnout and risk of cardiovascular disease: Evidence, possible causal paths, and promising research directions. *Psychol Bull*, 132, 327–53.
<http://www.iarc.fr/en/publications/list/monographs/index.php>

שיקום - תשפ"ה

שיעור, 1 ש"ס

מועד הקורס:

התוכנית הכללית: סמסטר ב', יום א'

חצי סמסטר ראשון: בין השעות 08:00-10:00

תאריכים: 23.3.25, 30.3.25, 6.4.25, 27.4.25, 4.5.25, 11.5.25

חצי סמסטר שני: בין השעות 14:00-16:00

תאריכים: 18.5.25, 25.5.25, 8.6.25, 15.6.25, 22.6.25, 29.6.25

הסבת אקדמאים: סמסטר ב', יום ב', בין השעות 14:00 - 16:00

תאריכים: 17.3.25, 24.3.25, 21.4.25, 28.4.25, 12.5.25, 19.5.25

מועד מבחן בית*: **התוכנית הכללית:** 10.07.25 בין השעות 9:00 – 09:50

הסבת אקדמאים: 25.5.25 בין השעות 9:00 – 09:50

מבחן בית* יועבר באמצעות המודל. ההתייחסות אל מבחן הבית היא כאל המבחן המסכם של הקורס. חשוב לציין שאין מועד ב' לבחינה. מועד ב' יינתן רק במקרים חריגים של מחלה, אבל, לידה וכ"ד

המרכז הרפואי לשיקום לוינשטיין

Gita49@walla.com	דוא"ל:	גב' גיטה פרנקו, R.N. M.A.	מרכזת הקורס:
radaartzi@tauex.tau.ac.il rada.artzi@gmail.com	דוא"ל:	ד"ר ראדה ארצי-מדבדיק, R.N M.N Ph.D	
nitza@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' ניצה סגל – סגנית מנהלת הסייעוד, אחות מומחית בשיקום, R.N. M.A.	מרצים:
NjoodWa@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' נגו'ד ותד – אחות מומחית בשיקום. ראש צוות בשיקום מוחי ג, M.A. R.N.	
ORLYI1@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' אורלי ינון – מנהלת הסייעוד במח' שיקום אורתופדי, R.N. B.A.	
aamerma@clalit.org.il	דוא"ל:	מר עאמר מנסור – אח מומחה בשיקום, מנהל הסייעוד במח' שיקום חבלות ראש, R.N. M.A.	
ayhamb@clalit.org.il	דוא"ל:	מר איהם בשארה – אח מומחה בשיקום - אח מנהל תורן ומרכז תחום החייאה, R.N. M.A.	
ayeletse@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' איילת סרי – מנהלת הסייעוד במח' שיקום ילדים ונוער, R.N. M.A.	

שעות קבלה: בתיאום מראש

רציונל

שיקום הינו השקפת עולם מקצועית, המגבשת עמדות כלפי מטופלים הסובלים ממגבלה או ממחלה כרונית על פני רצף החיים במסגרת אשפוזית או קהילתית. שילוב הגישה השיקומית בכל התחומים הטיפוליים ממוקד במאמץ להשיב לאדם הסובל ממגבלה או ממחלה כרונית תפקודים אופטימליים, שיאפשרו לו להשתלב בחיי הקהילה, תוך תיאום ושיתוף הצוות הרב מקצועי (Ignatavicius et al, 2021, p. 86).

מטרת הקורס

להקנות ידע וכלים לפיתוח גישה שיקומית, על בסיס הכרת המושגים המרכזיים מעולם התוכן של תחום השיקום. ללמוד לבצע אומדנים ייחודיים, המהווים בסיס לזיהוי הבעיות והצרכים של המטופל בשיקום, לבנות תכנית טיפול והתערבות מותאמות, על מנת להביאו לתפקוד המרבי האפשרי.

יעדי הקורס

- הכרת העקרונות, המושגים העיקריים והנחות היסוד של הגישה השיקומית (התייחסות למחלה כרונית, נכות או מוגבלות).
- דיון בארגון השרות השיקומי בישראל וזכויות המטופל.
- הכרת הגישה הרב-תחומית בשיקום (הצוות הרב מקצועי ותרומת כל אחד מאנשי המקצוע) במערך האשפוז ובקהילה וכסביבה מקדמת שיקום (נגישות לבעלי מוגבלות ושילוב בעלי נכות בעולם העבודה והקהילה).
- הכרת טכנולוגיות חדשות בשיקום בהיבט רב מקצועי.
- דיון בתפקיד האח/ות המשמש/ת כמנהל/ת טיפול בתהליך השיקומי של מטופל עם מוגבלות או נכות.

שיטות הוראה

הרצאות פרונטליות

נושאי השיעורים

תכנים	מרצה
<u>מבוא לשיקום:</u> • עקרונות הגישה השיקומית • מושגי מפתח בשיקום • התפתחות היסטורית של הגישה השיקומית • גורמים תורמים ומעכבים בשיקום • מסגרות השרות השיקומי בישראל • תאוריות בשיקום	גב' ניצה סגל
• טכנולוגיות חדשות בשיקום בהיבט רב מקצועי • שילוב כעלי נכות בעולם העבודה ובקהילה • נגישות לבעלי מוגבלות	
• ביצוע אומדן בליעה ע"י אחות+ מרקמי מזון וניהול הטיפול הראשוני על ידי אחות	גב' נגו'ד ותד
• שיקום אורתופדי	גב' אורלי ינון

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

תכנים	מרצה
• שיקום חבלות מוח, מצבי הכרה שונים ושיקום נשימתי (החזרת קנולה)	מר עאמר מנסור
• שיקום נפגעי עמוד שדרה והפרעות שליטה בסוגרים	מר איהם בשארה
• שיקום ילדים ונוער	גב' איילת סרי

דרישות הקורס

נוכחות חובה בכל המפגשים על פי תקנון האוניברסיטה

דרישות קדם

- סיום בהצלחה של קורס סיעוד המבוגר עיוני.
- סיום בהצלחה של הקורסים של שנה א' (סמסטר א' + ב' וקיץ)

ציון

- מבחן מסכם במודל 100%- ציון עובר 60

ספרות חובה

- Ignatavicius, D. D., & Workman, M. L. & Rebar, C.R. (2021). *Medical-Surgical Nursing: Concept for interprofessional collaborative care (10th ed.)*, St. Louis, Mi: Elsevier

• חוקים המסדירים את העיסוק בסייעוד :

- תקנות הרופאים כשירותיות לביצוע פעולות חריגות, (תשס"א – 2001) (נוסח מעודכן מיום 22.4.18 עד יום 21.4.22)
- חוזר מנהל הסיעוד מס': 197/2022 - ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחות המוסמכת.
- חוק ביטוח בריאות ממלכתי 1994 אשפוז שיקומי

• חוקים והנחיות בזיקה לעשייה הסיעודית

- חוזר מנהל הסיעוד מס' 126/2017 – החלטה על טיפול בחבישות ומשחות בפצעי לחץ מדרגה ראשונה ושנייה
- חוזר מנהל הסיעוד מס' 166/2020 - החלטה על טיפול בפצעים קשיי ריפוי בדרגות 3,4 באמצעות חבישות מתקדמות וטכנולוגיות לריפוי פצעים כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת בקהילה ובמתאר הבית
- חוזר מנהל הסיעוד מס' 193/2022 - החלטה על התחלת הזנה למטופל בהכרה מלאה עם הפרעות בליעה לאחר ביצוע אומדן בליעה ראשוני כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במחלקות שיקום, נירולוגיה וגריאטריה. 17 יוני 2022
- חוזר מנהל הסיעוד מס' 118/2016 – הבטחת רצף הטיפול הסיעודי בעת שחרור ממוסד רפואי, עדכון 2016
- חוזר מנהל הסיעוד 217/2024 – החזרת קנולה לטרכיאה כפעולה מצילת חיים, למטופל עם פיום קנה (טרכיאוסטומיה)-פעולת סיעוד ברמת אחות מוסמכת - עדכון 2024

ספרות רשות

עורי, א. (עורך). (2011). יסודות ברפואה שיקומית. תל אביב: הוצאת דיונון.

סייעוד המבוגר - עיוני א'

לימודים עיוניים: 12 ש"ס

מועד הקורס:	תשפ"ה, סמסטר: א'		
מתאמו ת:	גב' מילה פרדקין, גב' אלה שניידרמן		
ראשי חטיבה:	גב' מילה פרדקין - RN, MPH, ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון	דוא"ל:	Mila.fradkin@gmail.com
	גב' שרון פסקל RN, MA - ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון	דוא"ל:	Sharonp@tlvmc.gov.il
	גב' אורלי אלישיב - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש אדית וולפסון	דוא"ל:	Orlye1@gmail.com
	גב' אורלי סטסקוביץ - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש פת מתיוס	דוא"ל:	Orlys1964@gmail.com
	גב' קארו ברוך הילה RN, MA - ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה	דוא"ל:	Hilaka@clalit.org.il
	גב' ניבין מנשאדי - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה	דוא"ל:	Neveenme@clalit.org.il
	גב' אלה שניידרמן - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל, שיבא	דוא"ל:	Ella.Shnaiderman@sheba.health.gov.il
	גב' שניידר-מנדלוביץ נטלי - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש מאיר	דוא"ל:	Natali.shnaider@clalit.org.il
שעות קבלה:	בתיאום מראש		

רציונל

הבנה מעמיקה של תהליכים פתופיזיולוגיים במערכות הגוף השונות, המהווים בסיס לתפקודה המקצועי של האחות המוסמכת.

מטרת הקורס

הקניית בסיס ידע תיאורטי ומיומנויות, לצורך ביצוע התערבויות סיעודיות למטופלים מבוגרים, במצבים קליניים שכיחים, על בסיס עקרונות מדעיים וסיעודיים, תקנות, נהלים והנחיות מקצועיות.

יעדי הקורס:

- רכישת ידע תיאורטי על מצבים קליניים שכיחים במטופל המבוגר.
- רכישת מיומנויות לצורך ביצוע התערבויות סיעודיות במטופל המבוגר.
- הכרה וביצוע התערבויות סיעודיות ע"פ עקרונות מדעיים וסיעודיים, תקנות, נהלים והנחיות מקצועיות.

שיטות הוראה

הרצאות, לומדות, דיונים קליניים, פעילויות למידה, מעבדות, הדגמה ותרגול, התנסות קלינית ולמידה עצמית.

הוראה עיונית

מחלות פנימיות וכירורגיות בתחום המבוגר והזקן על פי מצבים קליניים מיצגים.

הוראה קלינית

התנסות קלינית במחלקות הכלליות: פנימיות וכירורגיות.

דרישות הקורס בסיעוד המבוגר עיוני

- השתתפות חובה בכל השיעורים על פי תקנון התוכנית. הנוכחות בשיעורים היא תנאי להגשה למבחן.
- מבחן בכל סוף סמסטר ציון עובר 60
- קריאת ספרות חובה

דרישות קדם

- מעבר כל קורסי שנה א'

ציון

- חובה על התלמיד לעבור כל בחינה בציון 60 ומעלה.
- תלמיד שנכשל בסיעוד המבוגר עיוני בסמסטר א', לא יוכל להמשיך ללמוד את הקורס העיוני סיעוד המבוגר בסמסטר ב'.
- תלמיד שנכשל בסיעוד המבוגר עיוני בסמסטר א', לא יוכל להמשיך להתנסות הקלינית בסיעוד המבוגר בסמסטר ב'.

נושאי השיעורים

- טיפול בחולה בתקופה סביב ניתוחית
- מצבי הלם
- מערכת הנשימה

- מערכת לב וכלי דם
- מערכת העיכול
- מערכת הורמונאלית

ספרות חובה

- תקנות ונהלים של מנהל הסייעוד הרלוונטיים להתייחסות ולהוראה במסגרת סייעוד המבוגר. www.health.gov.il
- Comerford, K. (2025). *Nursing Drug Handbook* (45th ed.). Wolters Kluwer.
- Ignatavicius, D.D., Workman, M.L. & Rebar, C.R. (2023). *Medical -Surgical Nursing: Concepts for Clinical Judgment and Interprofessional Collaborative Care* (11th ed.). Elsevier.

***בהוראת הנושאים יש להתייחס:**

- לכל ההיבטים של מחלה ו/או מצב רפואי כולל, פתופיזיולוגיה, אטיולוגיה, דרכי אבחון, טיפול שמרני וכירורגי, היבט סייעודי, סיבוכים, מניעה, הדרכה, שיקום, איכות ובטיחות והיבטים גרונטולוגיים
- להנחיות ונהלים של משרד הבריאות ומנהל הסייעוד, בהתאם למפורט בכל נושא שלהלן, "יתכן שיהיה עדכון בחוזרים/נהלים, בהתאם לעדכונים/שינויים שיתבצעו על-ידי מנהל הסייעוד"

הנושא: מבוא לסייעוד המבוגר

שעות	תכנים	נושאי הקורס
14	• סיווג ניתוחים על-פי מטרות הניתוח, היקף ומידת הדחיפות של הניתוח. Preoperative Phase: • סקירת מערכות כוללת להערכת הסיכון הניתוחי • הסבר ההליך והסכמה מדעת (ע"פ חוק זכויות החולה) • הכנת פיסית ונפשית של המטופל לניתוח • אבטחת בטיחות המטופל Postoperative Phase: • הערכה מלאה של המטופל, מעקב וניהול תסמינים • סיבוכים ומניעתם • הכנת מטופל לשחרור	טיפול במטופל בתקופה סביב ניתוחית*

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

8	• סיווג מצבי הלים על-פי גורם ומנגנון : Hypovolemic Cardiogenic Distributive: Anaphylactic*, Septic, Neurogenic Obstructive • שלבי ההלים • סיבוכים ומניעתם • עקרונות הטיפול במצבי הלים <i>*הנושא Anaphylaxis ילמד בהרחבה במערכת החיסון</i>	מצבי הלים
22	סכום שעות הוראה:	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא:

- משרד הבריאות (2018). סימון אתר לצורך פעולה פולשנית-מניעת טעויות בזיהוי איברים המיועדים לניתוח; חוזר מנהל הרפואה, 04/2018.
https://www.gov.il/BlobFolder/policy/mr04-2018/he/files_circulars_mr_mr04_2018.pdf

הנושא: מערכת הנשימה

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת הנשימה	מבוא
בדיקות מעבדה: ספירת דם, בדיקת גזים בדם עורקי, דגימות כיח בדיקות אבחון והדמיה: • Pulse Oximetry, Capnometry & Capnography (PETCO₂) • Pulmonary Function Tests (PFTs) • X-ray, Computed Tomography (CT) • Endoscopic Examination (Bronchoscopy, Laryngoscopy, Mediastinoscopy) • Thoracentesis, Lung Biopsy	דרכי אבחון
• Respiratory Acidosis & Alkalosis, • Metabolic Acidosis & Alkalosis	הפרעות במאזן חומצי בסיסי
• Asthma • Chronic Obstructive Pulmonary Disease (Chronic Bronchitis, Emphysema)	מחלות שאינן זיהומיות של דרכי הנשימה

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

• Idiopathic Pulmonary Fibrosis (IPF) • Pulmonary Arterial Hypertension (PAH) • Lung Cancer	
• Seasonal Influenza • Endemic/Geographic Respiratory Infection • Pandemic Respiratory Infection (Pandemic Influenza, COVID-19) • Pneumonia, Pulmonary Tuberculosis (TB)	מחלות זיהומיות של דרכי הנשימה
• Pulmonary Embolism (PE) • Acute Respiratory Failure (ARF) • Acute Respiratory Distress Syndrome (ARDS) • Chest Trauma (Pulmonary Contusion, Rib Fracture, Flail Chest) • Pneumothorax & Hemothorax	מצבי חירום נשימתיים
Oxygen Therapy: • Low-Flow Oxygen Delivery Systems • High –Flow Oxygen Delivery Systems Noninvasive Positive Airway Pressure Ventilation: • Continuous Positive Airway Pressure (CPAP) • Bi-level Positive Airway Pressure (BiPAP) Invasive Positive-Pressure Ventilation: • Endotracheal Intubation • Mechanical Ventilation & Ventilator Weaning • Surgical Airway (Tracheostomy)	התערבויות במצבי מצוקה נשימתית
סכום שעות הוראה: 42	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא:

- משרד הבריאות (2020). הגישה הטיפולית במטופל מונשם אקוטי וכרוני על ידי אחות מוסמכת במערך האשפוז; חוזר מנהל הסייעוד, 161/2020.
https://www.health.gov.il/hozer/ND161_2020.pdf
- משרד הבריאות (2024). החזרת קנולה לטראכיא כפעולה מצילת חיים למטופל עם פיוס קנה (טרכיאוסטומיה)-פעולת סיעוד ברמת אחות מוסמכת-עדכון; חוזר מנהל האחיות, 217/2024.
https://www.health.gov.il/hozer/ND217_2024.pdf

- משרד הבריאות (2017). החלטה על מתן חמצן והפסקתו למטופל מבוגר באשפוז, באמצעות מערכות זרימה נמוכה; חוזר מנהל הסייעוד 127/2017 .
https://www.health.gov.il/hozer/ND127_2017.pdf
- משרד הבריאות (2001). פעולות סיעוד: חיבור וניתוק חולה ממנשם לצורך שאיבת הפרשות; חוזר מנהל הסייעוד 43/2001 .
https://www.health.gov.il/hozer/ND43_01.pdf
- משרד הבריאות (2020). פעולת סיעוד לאחיות מוסמכות שעובדות במתאר / מחלקה לטיפול בחולי קורונה בבית החולים; חוזר מנהל הסייעוד, 162/2020 .
https://www.health.gov.il/hozer/ND162_2020.pdf

הנושא: מערכת הלב וכלי דם

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת הלב	מבוא
בדיקות מעבדה: אנזימי שריר הלב, תפקודי קרישה, פרופיל שומנים, בדיקת גזים בדם עורקי, ספירת דם, מאזן נוזלים ואלקטרוליטים ובדיקות נוספות, כולל: Homocysteine, Brain (B-Type) Natriuretic Peptide, C-Reactive Protein בדיקות אבחון והדמיה: • Chest X-Ray, Computed Tomography (CT), Magnetic Resonance Imaging (MRI), Myocardial Nuclear Perfusion Imaging • Electrocardiography, Echocardiography (Transthoracic & Transesophageally), Electrophysiological Study (EPS) • Stress Test (Exercise & Pharmacological) • Cardiac Catheterization (Left-Sided & Right-Sided Heart)	דרכי אבחון
עקרונות בפענוח אק"ג • Normal Cardiac Rhythm (Normal Sinus & Sinus Arrhythmia) • Sinus Dysrhythmias (Sinus Bradycardia & Tachycardia) • Atrial Dysrhythmias (Premature Atrial Complex, Atrial Fibrillation (Paroxysmal/Chronic), Supraventricular Tachycardia) • Ventricular Dysrhythmias (Premature Ventricular Complex, Ventricular Tachycardia, Ventricular Fibrillation, Asystole) *קוצבי לב ומכשירי דפיברילטור לזיהוי וטיפול בהפרעת קצב	הפרעות קצב הלב

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

נושאי הקורס	תכנים
מחלות כליליות	- Arteriosclerosis and Atherosclerosis - Coronary Artery Disease (Chronic Stable Angina Pectoris, Acute Coronary Syndrome) - Percutaneous Coronary Interventions (PCI), Coronary Artery Bypass Grafting (CABG)
מחלות מסתמיות	- Mitral Valve (Prolapse, Regurgitation, Stenosis) - Aortic Valve (Regurgitation, Stenosis) - Heart Valve Reparative & Replacement Procedures
מחלות שריר הלב	Cardiomyopathies (Dilated, Hypertrophic, Restrictive)
מחלות דלקתיות של שכבות הלב	Infective Endocarditis, Pericarditis, Rheumatic Carditis
אי ספיקת לב	- Heart Failure (Right & Left, Systolic & Diastolic, High-Output Failure) - Acute Heart Failure (Pulmonary Edema) * השתלת לב- למידה עצמית לבחינה בסמסטר ב'
יתר לחץ דם	Hypertension (HTN)

מחלות כלי דם פריפריים

נושאי הקורס	תכנים
דרכי אבחון	- Exercise Tolerance Testing - Doppler Flow Ultrasound, Duplex Ultrasonography - Computed Tomography (CT) Scanning, Magnetic Resonance Angiography (MRA) - Angiography
מחלות עורקים	- Chronic Peripheral Arterial Disease (PAD) - Acute Peripheral Arterial Occlusion - Aneurysm (Central and Peripheral Arteries) - Aortic Dissection - Arterial Health Problems (Buerger Disease, Raynaud Phenomenon, Subclavian Steal, Thoracic Outlet Syndrome)
מחלות ורידים	- Venous Thromboembolism (VTE) - Venous Insufficiency - Varicose Veins
סכום שעות הוראה : 44	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2001). פעולות סיעוד: דפיברילציה באמצעות מכשיר חצי אוטומטי; חוזר מנהל הסייעוד 43/2001.

https://www.health.gov.il/hozer/ND43_01.pdf

הנושא: מערכת העיכול

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן הפרשות ומערכת העיכול	מבוא
בדיקות מעבדה: ספירת דם, תפקודי קרישה, מאזן נוזלים ואלקטרוליטים, אנזימי כבד, אנזימי לב, בילירובין, אמוניה, סממני סרטן (CEA, CA 19.9), בדיקת שתן לעמילאז ואורובילינוגן, בדיקות צואה, בדיקת נשיפה בדיקות עזר ואבחון: • Chest X-Ray, Computed Tomography Scan, CT Colonography (Virtual Colonoscopy) • Magnetic Resonance Cholangiopancreatography (MRCP) • Endoscopy Examination (Esophagogastroduodenoscopy, Endoscopic Retrograde Cholangiopancreatography, Small Bowel Capsule Endoscopy, Colonoscopy, Sigmoidoscopy, Endoscopic Ultrasonography) • Liver-Spleen Scan	דרכי אבחון
• Stomatitis • Oral Tumors (Premalignant Lesion), Oral Cancer • Sialadenitis	מחלות פה (למידה עצמית)
• Gastroesophageal Reflux disease (GERD) • Hiatal (Diaphragmatic) Hernia • Esophageal Tumors • Esophageal Trauma	מחלות ושט
• Gastritis • Peptic Ulcer Disease • Gastric Cancer • Obesity and Bariatric Surgery	מחלות קיבה

תכנים	נושאי הקורס
מחלות מעיים שאינן דלקתיות: • Intestinal Obstruction (Mechanical & Paralytic Ileus, Small-Bowel & Large-Bowel) • Colorectal Cancer • Irritable Bowel Syndrome (IBS) • Herniation מחלות מעיים דלקתיות: • Appendicitis • Gastroenteritis • Peritonitis • Diverticular Disease • Inflammatory Bowel Disease (Crohn's Disease, Ulcerative Colitis) • Parasitic Gastrointestinal Infections • עקרונות הטיפול במטופל עם Ileostomy/Colostomy מחלות פי הטבעת: • Hemorrhoids	מחלות מעיים
• Hepatitis • Hepatic Cirrhosis • Nonalcoholic Fatty Liver Disease *השתלת כבד - למידה עצמית לבחינה בסמסטר ב '	מחלות כבד
• Cholecystitis • Pancreatitis • Pancreatic Cancer	מחלות מרה ולבלב
סכום שעות הוראה: 50	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2017). פעולות הסיוע לרופא מומחה בגסטרואנטרולוגיה שבוטל מעמדן כפעולות חריגות והוכרו כפעולות סיעוד; חוזר מנהל הסיעוד, 132/2017.
https://www.health.gov.il/hozer/ND132_2017.pdf
- משרד הבריאות (2022). סימון מיקום פיום (סטומה) בקרב מטופלים המועמדים לניתוח בטן כפעולת סיעוד לאחרות מוסמכת/מרכזת תחום סטומה במערך אשפוז, חוזר מנהל הסיעוד, 194/2022.
https://www.health.gov.il/hozer/nd194_2022.pdf
- משרד הבריאות (2023). שטיפת נקז בכיס מרה כפעולת סיעוד לאחרות מוסמכת במערך האשפוז בקהילה ובמתאר הבית; חוזר מנהל הסיעוד, 208/2023.
<https://www.gov.il/he/pages/nd208-2023>

הנושא: מערכת הורמונאלית (אנדוקרינולוגיה)

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת הורמונלית	מבוא
בדיקות דם, שתן, רוק ובדיקות גנטיות בדיקות הדמיה ואבחון: • Chest X-Ray, Computed Tomography Scan, Magnetic Resonance Imaging (MRI), • Thyroid Scan • Ultrasound-Guided Fine Needle Aspiration	דרכי אבחון
• Hypopituitarism • Hyperpituitarism • Diabetes Insipidus (DI) • Syndrome of Inappropriate Antidiuretic Hormone (SIADH)	היפופיזה Pituitary gland
• Acute Adrenal Insufficiency (Addison's disease) • Hypercortisolism (Cushing's Disease) • Hyperaldosteronism	בלוטת יותרת הכליה Adrenal gland
• Hypothyroidism • Hyperthyroidism • Thyroiditis • Thyroid Cancer	בלוטת התריס Thyroid gland
• Hypoparathyroidism • Hyperparathyroidism	בלוטת יותרת התריס Parathyroid gland
• Diabetes Mellitus (Type 1, Type 2)	לבלב Pancreas
סכום שעות הוראה : 20	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2019). מניעה, איתור והתערבות בכף רגל סוכרתית על ידי אחות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה; חוזר מנהל הסייעוד, 154/2019 .
https://www.health.gov.il/hozer/ND154_2019.pdf
- משרד הבריאות (2017). החלטה על הזרקת גלוקגון לחולה סוכרת בהיפוגליקמיה חמורה ומסכנת חיים; חוזר מנהל הסייעוד 121/2017
https://www.health.gov.il/hozer/ND121_2017.pdf

- משרד הבריאות (2016). התוכנית הלאומית למניעה וטיפול בסוכרת .
<https://www.health.gov.il/publicationsfiles/diabetesnationalplan.pdf>

חלוקת שעות הוראה של סיעוד המבוגר על פי פנימיות/ כירורגיות (סיעוד המבוגר א'+ב')

פילוח שעות		מספר שעות	נושא
כירורגיות	פנימיות		
22	הלם וסבב ניתוחי- 22	22	מבוא לסייעוד המבוגר
14	כלי דם וניתוחי לב- 14	44	מערכת הלב וכלי דם
10	חבלות חזה- 10	42	מערכת הנשימה
44	כירורגית מע' עיכול- 44	50	מערכת העיכול
6		6	שינויים מבניים והפרעות בשד
20		20	מערכת השלד והשרירים
12	נירורגיה- 20	32	מערכת העצבים
	14	14	מערכת הדם והלימפה
	14	14	אונקולוגיה
18	נפרולוגיה- 14	32	מערכת השתן
	20	20	מערכת הורמונלית
6	6	12	מחלות עור וכוויות
8		8	מחלות עיניים
	12	12	מערכת החיסון
8		8	מחלות אף אוזן וגרון
168	168	336	סך הכול שעות

סייעוד המבוגר - עיוני ב'

לימודים עיוניים: 12 ש"ס

מועד הקורס:	תשפ"ה, סמסטר ב'
מתאמות:	גב' מילה פרדקין, גב' אלה שניידרמן
ראשי חטיבה:	גב' מילה פרדקין - RN, MPH ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון
Mila.fradkin@gmail.com	דוא"ל:
Sharonp@tlvmc.gov.il	דוא"ל:
Orlye1@gmail.com	דוא"ל:
Orlys1964@gmail.com	דוא"ל:
Hilaka@clalit.org.il	דוא"ל:
Neveenme@clalit.org.il	דוא"ל:
Ella.Shnaiderman@sheba.health.gov.il	דוא"ל:
Natali.shnaider@clalit.org.il	דוא"ל:
שעות קבלה:	בתיאום מראש

רציונל

הבנה מעמיקה של תהליכים פתופיזיולוגיים במערכות הגוף השונות, המהווים בסיס לתפקודה המקצועי של האחות המוסמכת.

מטרת הקורס

הקניית בסיס ידע תיאורטי ומיומנויות, לצורך ביצוע התערבויות סיעודיות למטופלים מבוגרים, במצבים קליניים שכיחים, על בסיס עקרונות מדעיים וסיעודיים, תקנות, נהלים והנחיות מקצועיות.

יעדי הקורס:

- רכישת ידע תיאורטי על מצבים קליניים שכיחים במטופל המבוגר.
- רכישת מיומנויות לצורך ביצוע התערבויות סיעודיות במטופל המבוגר.
- הכרה וביצוע התערבויות סיעודיות ע"פ עקרונות מדעיים וסיעודיים, תקנות, נהלים והנחיות מקצועיות.

שיטות הוראה

הרצאות, לומדות, דיונים קליניים, פעילויות למידה, מעבדות, הדגמה ותרגול, התנסות קלינית ולמידה עצמית.

הוראה עיונית

מחלות פנימיות וכירורגיות בתחום המבוגר והזקן על פי מצבים קליניים מיצגים.

הוראה קלינית

התנסות קלינית במחלקות הכלליות: פנימיות וכירורגיות.

דרישות הקורס בסייעוד המבוגר עיוני

- השתתפות חובה בכל השיעורים על פי תקנון התוכנית. הנוכחות בשיעורים היא תנאי להגשה למבחן.
- מבחן בכל סוף סמסטר ציון עובר 60
- קריאת ספרות חובה

דרישות קדם

מעבר בהצלחה של קורס סיעוד המבוגר עיוני א'.

ציון

- חובה על התלמיד לעבור כל בחינה בציון 60 ומעלה.
- תלמיד שנכשל בסייעוד המבוגר עיוני בסמסטר א', לא יוכל להמשיך ללמוד את הקורס העיוני סיעוד המבוגר בסמסטר ב'.
- תלמיד שנכשל בסייעוד המבוגר עיוני בסמסטר א', לא יוכל להמשיך להתנסות הקלינית בסייעוד המבוגר בסמסטר ב'.

נושאי השיעורים

- מערכת השתן
- מערכת החיסון
- מחלות עור וכוויות

- מחלות ממנאירות
- מערכת הדם והלימפה
- שינויים מבניים והפרעות בשד
- מערכת העצבים
- מערכת השלד והשרירים
- מחלות אף אוזן וגרון
- מחלות עיניים

ספרות חובה

- תקנות ונהלים של מנהל הסייעוד הרלוונטיים להתייחסות ולהוראה במסגרת סייעוד המבוגר.
www.health.gov.il
- Comerford, K. (2024). *Nursing Drug Handbook* (45h ed.). Wolters Kluwer.
- Ignatavicius, D.D., Workman, M.L. & Rebar, C.R. (2023). *Medical -Surgical Nursing: Concepts for Clinical Judgment and Collaborative Care* (11th ed.). Elsevier.

*** בהוראת הנושאים יש להתייחס :**

- לכל ההיבטים של מחלה ו/או מצב רפואי כולל, פתופיזיולוגיה, אטיולוגיה, דרכי אבחון, טיפול שמרני וכירורגי, היבט סיעודי, סיבוכים, מניעה, הדרכה, שיקום, איכות ובטיחות והיבטים גרונטולוגיים
- להנחיות ונהלים של משרד הבריאות ומנהל הסייעוד, בהתאם למפורט בכל נושא שלהלן. ייתכן שיהיה עדכון בחוזרים/נהלים, בהתאם לעדכונים/שינויים שיתבצעו על-ידי מנהל הסייעוד

הנושא: מערכת השתן

מועד ההוראה: סמסטר ב

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת השתן	מבוא
בדיקות מעבדה: בדיקות דם להערכת תפקודי כליות, כולל: Serum Creatinine, Blood Urea Nitrogen (BUN), BUN/Creatinine Ration ,Cystatin-C דגימת שתן לכללית ותרבית, איסוף שתן (Creatinine Clearance Test)	דרכי אבחון

תכנים	נושאי הקורס
בדיקות הדמיה ואבחון: • Computed Tomography (CT), Renal Angiography, Kidney Ultrasonography (US) • Magnetic Resonance Imaging (MRI) • Bladder/Renal Scan, Cystography, Cystourethrography, Retrograde Pyelography, Urodynamic Studies • Cystoscopy, Cystourethroscopy • Kidney Biopsy * החדרת והוצאת צנתר לשלפוחית השתן	
• Acute/ Chronic Glomerulonephritis • Nephrotic Syndrome • Nephrosclerosis • Polycystic Kidney Disease (PKD) • Hydronephrosis & Hydroureter • Renovascular Disease • Diabetic Nephropathy • Renal Cell Carcinoma (RCC) • Acute Kidney injury (AKI) • Chronic Kidney Disease (CKD) טיפולים חלופיים לתפקוד הכליה (Kidney/Renal Replacement) : (Therapy) • Hemodialysis & Vascular Access • Peritoneal Dialysis * השתלת כליה- למידה עצמית לבחינה בסייעוד המבוגר העיוני ב'	מחלות כליה (נפרולוגיה)
• Urinary Incontinence • Cystitis (Urinary Tract Infections, Catheter Associated UTI) • Urethritis • Pyelonephritis • Urolithiasis • Urothelial Cancer	הפרעות/ מחלות בדרכי השתן (אורולוגיה)
מחלות בבלוטת הערמונית: • Benign Prostatic Hyperplasia (BPH) • Prostate Cancer	מחלות במערכת הרבייה הזכרית (אורוגניקולוגיה)

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסיעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסיעוד

תכנים	נושאי הקורס
הפרעות באשכים: • Testicular Cancer אין אונות: • Erectile Dysfunction (למידה עצמית)	
סכום שעות הוראה: 32	

חוזרים ונהלים רלוונטיים בהוראת הנושא

- משרד הבריאות (2013). החלטה על הכנסת צנתר לשלפוחית; חוזר מנהל הסיעוד, 97/2013.
https://www.health.gov.il/hozer/ND97_2013.pdf
- משרד הבריאות (2023). החלטה על הוצאת צנתר משלפוחית השתן כפעולת סיעוד לאחיות מוסמכות במחלקות פנימיות במערך האשפוז; חוזר מנהל הסיעוד 210/2023
<https://www.gov.il/he/pages/nd210-2023>
- משרד הבריאות (2023). שטיפת נפרוסטום (פיום כליה) כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במערך האשפוז בקהילה ובמתאר הבית; חוזר מנהל הסיעוד 207/2023
<https://www.gov.il/he/pages/nd207-2023>
- משרד הבריאות (2023). החלפת צנתר על חיקי (ציסטוסטום) כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במערך האשפוז בקהילה ובמתאר הבית; חוזר מנהל הסיעוד 209/2023
<https://www.gov.il/he/pages/nd209-2023>

הנושא: מערכת החיסון

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת החיסון	מבוא
• Human Immune Deficiency Virus (HIV) Infection	כשל חיסוני
• Types of Hypersensitivity Reactions Type 1 Hypersensitivity/ Immediate Reaction (Angioedema & Anaphylaxis)	רגישות יתר
• Systemic Lupus Erythematosus (SLE) • Lyme Disease • Rheumatoid Arthritis • Gout • Osteoarthritis	מחלות אימוניות

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

* הנושא החלפת מפרקים, יילמד במערכת השלד והשרירים	
Transplant Rejection (Hyper-Acute, Acute, Chronic)	השתלת איברים
סכום שעות הוראה: 12	

חוזרים ונהלים רלוונטיים בהוראת הנושא

- משרד הבריאות (2023). "תפקיד האחות המוסמכת בתגובה אנפילקטית (Anaphylaxis) במערכת האשפוז והקהילה-עדכון 2"; חוזר מנהל הסייעוד, 204/2023.
https://www.health.gov.il/hozer/nd204_2023.pdf

הנושא: מחלות עור* וכוויות

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן עור	מבוא
בדיקות מעבדה: בדיקות דם ותרביות מהעור בדיקות אבחון והדמיה: - Skin Biopsy (Punch, Scissor, Shave, Curette, Excisional) - Wood Lamp Examination, Diascopy	דרכי אבחון
- Pruritus, Urticaria - Dermatitis (Nonspecific Eczematous, Contact, Atopic), Drug Eruption	מחלות עור אלרגיות/דלקתיות
- Bacterial Infections (Cutaneous Anthrax, Folliculitis, Furuncle's and Carbuncles, Cellulitis, Methicillin-Resistant Staphylococcus Aureus (MRSA) - Viral Infections (Herpes Simplex, Herpes Zoster) - Fungal Infections (Tinea, Candidiasis) - Parasitic Infections (Pediculosis, Scabies, Bedbugs)	מחלות עור זיהומיות (זיהומים ויראליים, חיידקיים, טפיליים ופטרייתיים)
- Premalignant (Actinic (Solar) Keratosis) - Malignant (Squamous Cell Carcinoma (SCC), Basal Cell Carcinoma (BCC), Melanoma)	נגעי עור וגידולים ממאירים

עקרונות הטיפול במטופל עם נזקי כוויה:	כוויות
• פתופיזיולוגיה ושינויים רב מערכתיים • סוגי כוויות, כלים ושיטות לסיווג דרגת הכוויה וחומרתה • הערכת מצב המטופל וגישות טיפול לפי שלבי הכוויה:	
• Emergent (Resuscitation) Phase • Acute (Healing) Phase • Rehabilitative (Restorative) Phase	
• סיבוכים ומניעתם	
סכום שעות הוראה: 12	

- מחלות עור ללמידה עצמית (למעט כוויות)

הנושא: מחלות עיניים

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן ראייה	מבוא
בדיקות מעבדה: תרבויות מהפרשת העין בדיקות אבחון והדמיה: • Computed Tomography (CT), Magnetic Resonance Imaging, • Radioisotope Scanning • Ultrasonography, Slit - Lamp Examination, Corneal staining, Tonometry, Ophthalmoscopy • Fluorescein Angiography, Electroretinography (ERG), Gonioscopy, Ultrasonic Imaging (Optical Coherence Tomography)	דרכי אבחון
• Cataract • Glaucoma	הפרעות בראייה
• Corneal (Abrasion, Ulceration, Infection) • Keratoconus	הפרעות בקרנית (Corneal)
• Macular Degeneration • Retinal (Holes, Tears and Detachment)	הפרעות ברשתית (Retina)

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסיעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסיעוד

Refraction Errors (Myopia, Hyperopia, Presbyopia, Astigmatism)	ליקוי ראייה
- Foreign Bodies - Lacerations - Penetrating Injuries	חבלות ומצבי חירום
סכום שעות הוראה: 8	

הנושא: מחלות אף אוזן וגרון

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן אף אוזן גרון	מבוא
בדיקות מעבדה: מדדי דלקת, תרבויות בדיקות אבחון והדמיה: - X-RAY, Computed Tomography, Magnetic Resonance Imaging (MRI) - Audiometry, Tympanometry, Computerized Dynamic Posturography (Balance Board Testing) - Auditory -Evoked Potential (AEP), Auditory Brainstem Response (ABR), Electronystagmography (ENG)	דרכי אבחון
- Cancer of The Nose and Sinuses - Fractures of the nose - Epistaxis - Rhinosinusitis	אף וסינוסים
- Hearing Loss (Conductive, Sensorineural, Mixed) - Otitis Media (Acute, Chronic, Serous) - External Otitis - Mastoiditis - Cerumen or Foreign Bodies - Tinnitus - Meniere's Disease - Vestibula Schwannoma/ Acoustic Neuroma	אוזן
- Peritonsillar Abscess - Obstructive Sleep Apnea (OSA) - Upper Airway Obstruction - Laryngeal Cancer	צוואר וגרון

Head and Neck Cancer	
סכום שעות הוראה: 8	

הנושא: מערכת העצבים

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה, פיזיולוגיה ואומדן נוירולוגי מלא	מבוא
בדיקות מעבדה: ספירת דם, בדיקת פאנל מטבולי בסיסי, מאזן נזלים ואלקטרוליטים (סידן, זרחן, מגנזיום), הערכת מצב תזונתי, מינרלים וויטמינים (במיוחד ויטמין B) בדיקות אבחון והדמיה: - X-RAY, Computed Tomography, - Magnetic Resonance Angiography (MRA) & Spectroscopy (MRS) - Transcranial Doppler Ultrasonography (TCD) - Radionuclide Imaging (CT-PET, SPECT) - Electromyography (EMG), Electroencephalography (EEG), Magnetoencephalography (MEG) - Evoked Potentials (Auditory, Visual, Somatosensory) - Lumbar Puncture - Cerebral Angiography/Arteriography	דרכי אבחון
- Parkinson's Disease - Migraine Headache - Seizures & Epilepsy, Status Epilepticus - Meningitis	בעיות במערכת עצבים מרכזית: מוח
- Multiple Sclerosis (MS) - Spinal Cord Injury (SCI)	בעיות במערכת עצבים מרכזית: חוט השדרה
- Transient Ischemic Attack (TIA) - Stroke (Ischemic, Hemorrhage) - Traumatic Brain Injury - Brain Tumors	מצבי חירום נוירולוגיים
Brain death	מוות מוחי
סכום שעות הוראה: 32	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2019). החלטה על הפניית מטופל לבדיקת CT מוח ללא חומר ניגוד במבוגרים עם חבלת ראש או בחשד לאירוע מוחי; חוזר מנהל הסייעוד, 160/2019.
https://www.health.gov.il/hozer/ND160_2019.pdf
- משרד הבריאות (2022). תפקיד האחות המוסמכת בטיפול במטופל עם חשד לאירוע מוחי חד במערך האשפוז והקהילה; חוזר מנהל הסייעוד, 191/2022.
https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd191-2022/he/files_circulars_nd_nd191_2022.pdf
- משרד הבריאות (2021). ביצוע הערכה נירולוגית באמצעות אומדן National Institute of Health Stroke Scale, במטופל עם חשד או בעת אירוע מוחי כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במחלקה לרפואה דחופה ובמחלקה הנירולוגית; חוזר מנהל הסייעוד, 190/2021.
https://www.health.gov.il/hozer/nd190_2021.pdf
- משרד הבריאות (2022). החלטה על התחלת הזנה למטופל בהכרה מלאה עם הפרעות בליעה לאחר ביצוע אומדן בליעה ראשוני כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במחלקות שיקום, נירולוגיה וגריאטריה; חוזר מנהל הסייעוד, 193/2022.
https://www.health.gov.il/hozer/nd193_2022.pdf

הנושא: מערכת השלד והשרירים

תכנים	נושאי הקורס
אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת שלד ושרירים	מבוא
בדיקות מעבדה מאזן אלקטרוליטים (סידן, זרחן), רמת האנזימים כמדד לפגיעה בשרירי שלד, כולל: Creatine Kinase Alkaline Phosphatase (ALP), Lactate Dehydrogenase (LDH), Aspartate Aminotransferase (AST), Aldolase (ALD) בדיקות אבחון והדמיה: • Bone Mineral Density Testing (Dual X-Ray Absorptiometry), Computed Tomography • Magnetic Resonance (Imaging & Arthrography) • Doppler Ultrasonography • Bone Scan • Arthroscopy, Bone and Muscle Biopsies	דרכי אבחון
• Osteoporosis (Generalized & Regional, Primary & Secondary) • Osteomyelitis	מחלות עצם

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

- Bone Tumors - Common Disorders of the Hand (Dupuytren Contracture /Deformity, Ganglion) - Common Disorders of the Foot (Hallux Valgus, Plantar Fasciitis)	
- Musculoskeletal Trauma: Fracture סיווג שברים ושלבי ריפוי זיהוי ומניעת סיבוכים מוקדמים ומאוחרים הערכת מצב המטופל וגישות טיפול בהתאם לסוג השבר עקרונות הטיפול במטופל עם שבר מסוג : - Lower Extremity - Chest and Pelvis - Compression Fractures of the Spine - Amputation (Elective & Traumatic) - Carpal Tunnel Syndrome - Knee Injuries - Rotator Cuff Injuries * הנושא החלפת מפרקים, יילמד בפרק זה: - Total (Joint, Hip, Knee) Arthroplasty and Replacement	פגיעות שלד-שריר
- Low Back Pain - Cervical Neck Pain	הפרעות בעמוד שדרה
סכום שעות הוראה: 20	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2020). החלטה על הפניית מטופל לצילומי רנטגן (צילומי שלד בלבד) כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במרפאה אורתופדית בבית חולים; חוזר מנהל הסייעוד, 165/2020.
https://www.health.gov.il/hozer/ND165_2020.pdf

הנושא: מחלה ממארת (אונקולוגיה)

תכנים	נושאי הקורס
- פתופיזיולוגיה של מחלת הסרטן - סיווג גידולים סרטניים (Grading, Ploidy, Staging) - אטיולוגיה וגורמי סיכון למחלת הסרטן	עקרונות בהתפתחות מחלת הסרטן

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

• השפעת הסרטן על תפקוד הגוף	
• סוגי טיפול: • כירורגי (Surgery) • קרינתי (Radiation Therapy) • כימותרפיה (Chemotherapy) • Immunotherapy • Monoclonal Antibodies • Targeted Therapies • Endocrine Therapy • ניהול הטיפול הסייעודי בחולה האונקולוגי	דרכי הטיפול במחלת הסרטן
• Sepsis & Disseminated Intravascular Coagulation (DIC) • Syndrome of Inappropriate Antidiuretic Hormone (SIADH) • Spinal Cord Compression (SCC) • Hypercalcemia • Superior Vena Cava Syndrome (SVCS) • Tumor Lysis Syndrome (TLS)	מצבי חירום באונקולוגיה
• השקפת עולם ועקרונות הטיפול בסוף החיים • תפקיד האחות על חווית המוות • הוספיס והגישה הפליאטיבית	טיפול תומך Palliative Care
סכום שעות הוראה: 14	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2022). תחומי עיסוק ופעילות של אחות מוסמכת מרכזת טיפול במתבגרים ובמבוגרים צעירים חולי סרטן בגילאי 15-44 במערך האשפוז; חוזר מנהל הסייעוד 200/2022. https://www.health.gov.il/hozer/nd200_2022.pdf
- משרד הבריאות (2016). המלצות לתכנית לאומית לטיפול פליאטיבי ומצבי סוף החיים. https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/palliativeCare_brochure.pdf
- משרד הבריאות (2018). הנחיות ליישום חוק החולה הנוטה למות: חוזר המנהל הכללי 7/2008. https://www.health.gov.il/hozer/mk07_2008.pdf

הנושא: מערכת הדם והלימפה

נושאי הקורס	תכנים
מבוא	אנטומיה פיזיולוגיה ואומדן מערכת הדם והלימפה

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

בדיקות מעבדה: משטח דם היקפי, ספירת דם מלאה, מדדים להערכת המבנה והתפקוד של כדוריות הדם האדומות (MCHC, MCH, MCV), תפקודי קרישה, פריטין, טרנספריין וקיבולת קשירת הברזל הכוללת (TIBC), בדיקות דם נוספות, כולל: D-Dimer Test, Hemoglobin Electrophoresis, Leukocyte Alkaline Phosphatase (LAP), Coombs Test בדיקות אבחון והדמיה: • X-RAY, Computed Tomography (CT), Magnetic Resonance Imaging (MRI), • Fluorodeoxyglucose-Positron Emission Tomography (FDG-PET), Bone Scan (Skeletal Scintigraphy) • Bone Marrow Aspiration and Biopsy, Lymph Node Biopsy	דרכי אבחון
• Sickle Cell Disease (SCD) • Iron, Vitamin B₁₂ (Pernicious Anemia), Folic Acid, Glucose-6-phosphate dehydrogenase Deficiency Anemia • Aplastic Anemia • Idiopathic/Acquired Autoimmune Hemolytic Anemia (Warm, Cold) • Anemia of Chronic Disease or related to Blood Loss • Polycythemia Vera (Chronic Myeloproliferative Neoplasms)	הפרעות בכדוריות הדם האדומות
• Myelodysplastic Syndrome (MDS) • Leukemia (Acute & Chronic, Lymphoid & Myeloid) • Multiple Myeloma (MM) השתלת מח עצם (Stem Cell Transplantation): • סוגי השתלות לפי מקור תאי הגזע • שלבים בתהליך ההשתלה • זיהוי ומניעת סיבוכים בהתאם לשלבי ההשתלה	ממאירויות המטולוגיות
• Thrombocytopenic Purpura (Idiopathic & Thrombotic, Heparin-Induced) • Disseminated Intravascular Coagulation (DIC)	הפרעות בקרישת הדם
סכום שעות הוראה: 14	

הנושא: שינויים מבניים והפרעות בשד

תכנים	נושאי הקורס
בדיקות הדמיה ואבחון: • בדיקת שד עצמית, בדיקת שד פיזיקאלית • Mammography, Ultrasonography, Magnetic Resonance Imaging (MRI) • Breast Biopsy, BRCA₂, BRCA₁ • Auxiliary Lymph Node Dissection (ALND) /Sentinel Lymph Node Biopsy (SLNB)	דרכי אבחון
• Breast Abscess • Mastitis	זיהומים בשד
• Breast Cancer	גידולים ממאירים
• Proliferative Breast Lesion (Atypical Hyperplasia, Fibroadenoma) • Non-proliferative Breast Lesion (Fibrocystic Changes and Cysts)	גידולים שפירים
• Breast Cancer טיפול כירורגי: • Breast-Conserving Surgery (Lumpectomy, Partial Mastectomy) • Mastectomy (Total/Simple, Modified Radical) • Breast Reconstruction סוגי טיפול נוספים: • Adjuvant Therapy (Radiation, Chemotherapy, Hormonal, Immunotherapy) • Complementary & Integrative Therapies	סוגי טיפולים
סכום שעות הוראה: 6	

חוזרים ונהלים רלוונטיים להוראת הנושא

- משרד הבריאות (2010). התוכנית הלאומית לגילוי מוקדם של סרטן השד.
https://www.health.gov.il/NewsAndEvents/SpokemanMessegas/Documents/10022019_1_1.pdf

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

חלוקת שעות הוראה של סיעוד המבוגר על פי פנימיות/ כירורגיות (סיעוד המבוגר א'ב')

פילוח שעות		מספר שעות	נושא
כירורגיות	פנימיות		
הלם וסבב ניתוחי- 22		22	מבוא לסייעוד המבוגר
כלי דם וניתוחי לב- 14	מחלות לב- 30	44	מערכת הלב וכלי דם
חבלות חזה- 10	מחלות נשימתיות- 32	42	מערכת הנשימה
כירורגית מע' עיכול- 44	עיכול פנימי- 6	50	מערכת העיכול
6		6	שינויים מבניים והפרעות בשד
20		20	מערכת השלד והשרירים
נוירוכירורגיה- 12	נוירולוגיה- 20	32	מערכת העצבים
	14	14	מערכת הדם והלימפה
	14	14	מחלה ממארת
אורולוגיה- 18	נפרולוגיה- 14	32	מערכת השתן
	20	20	מערכת הורמונלית
6	6	12	מחלות עור וכוויות
8		8	מחלות עיניים
	12	12	מערכת החיסון
8		8	מחלות אף אוזן וגרון
168	168	336	סך הכול שעות

סייעוד המבוגר א' – התנסות קלינית

לימודים קליניים: 12 ש"ס

מועד ההתנסות: תשפ"ה, סמסטר א'

מתאמות: גב' מילה פרדקין, גב' אלה שניידרמן

ראשי חטיבה:	גב' מילה פרדקין - RN, MPH	
	ביה"ס האקדמי לאחיות, ע"ש שיינברון	דוא"ל:
		Mila.fradkin@gmail.com
	גב' שרון פסקל - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון	דוא"ל:
		Sharonp@tlvmc.gov.il
	גב' אורלי אלישיב - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש אדיתוולפסון	דוא"ל:
		Orlye1@gmail.com
	גב' אורלי סטסקוביץ RN, MA - ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש פת מתיוס	דוא"ל:
		Orlys1964@gmail.com
	גב' הילה קארו ברוך RN, MA - ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה	דוא"ל:
		Hilaka@clalit.org.il
	גב' ניבין מנשאדי - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה	דוא"ל:
		Neveenme@clalit.org.il
	גב' אלה שניידרמן - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל, שיבא	דוא"ל:
		Ella.Shnaiderman@sheba.health.gov.il
	גב' שניידרן - מנדלוביץ נטלי - RN, MA	דוא"ל:
		Natali.shnaider@clalit.org.il

ביה"ס האקדמי
לאחיות ע"ש מאיר

רציונל

ההתנסות הקלינית מאפשרת יישום ידע קליני וחשיבה קריטית בניהול הטיפול בחולים ובני משפחותיהם, במסגרות טיפוליות שונות. במהלך ההתנסות הסטודנטים ירכשו מיומנויות טיפול בסיסיות ומתקדמות בפיקוח מדריך/מדריכה קלינית, זאת בהתבסס על עקרונות סטנדרטים ונהלים מוסכמים ברמת שליטה המותאמת לכל שלב לימודי. מטרת ההתנסות

הסטודנט ינהל טיפול סיעודי כוללני במטופל אחד במצב שכיח ובלתי מורכב בהתבסס על מיומנויות תקשורת וחשיבה קריטית, תוך שמירה על עקרונות ואחריות מקצועית.

• יעדי ההתנסות הקלינית

הסטודנט:

- יאסוף נתונים רלבנטיים באמצעות: התבוננות שיטתית, ראיון מיידע בלתי מובנה ומובנה, בדיקה פיזיקאלית, מידע מרשומות של מטופל בהכרה מלאה, במצב פיסי ונפשי יציב, שנתקבלה הסכמתו לראיון.
- יפרש את נתונים בהשוואה למאפיינים נורמטיביים של המטופל.
- יזהה שינויים במצב בריאותו ובביטויי התנהגות המעידים על מצבו הרגשי של המטופל.
- יסביר את הגורמים הפתופיזיולוגיים לבעיות בריאות שזוהו.
- יסביר את הקשרים בין התהליכים הפתופיזיולוגיים לבין השלכות המצב הבריאותי על המטופל ומשפחתו.
- יקבע אבחנות סיעודיות קיימות וצפויות על פי סדר עדיפויות.
- יציג מטרות להתערבות לטווח קצר.
- יתכנן התערבויות כמענה לאבחנות שזוהו.
- יבצע התערבויות בהתאם לשלב הלימודי בו נמצא.
- יעריך את תוצאות ההתערבות.
- ידריך מטופלים על בסיס עקרונות הדרכת מטופלים.
- ידווח בכתב ובעל פה על פי עקרונות, ונהלי המחלקה.

* **פעולת חלוקת תרופות תתבצע תמיד בפיקוח מדריך.ה קליני.ת.**

שיטות הוראה

- הרצאות
- דיונים קליניים וניתוחי מקרה
- פעילויות למידה
- סימולציות
- תרגול והדגמה

- התנסות קלינית ולמידה עצמית

דרישות ההתנסות

- ביצוע מבדק ידע
- נוכחות **חובה** בכל ימי ההתנסות בהתאם לתכנית הלימודים
- השגת מטרות ההתנסות בהתאם לשלב הלימודים
- חובת הגשה וביצוע מטלה מונחת – תוכנית טיפול (נספח ב')
- ציון עובר בהערכה מסכמת של ההתנסות הקלינית - 70
- ציון עובר סופי משוקלל של ההתנסות – 70
- ציון עובר בסעיפים של התנהגות ובטיחות בהערכה מסכמת
- * העיתוי והתכנים ייקבעו בתיאום עם המדריך/ה הקלינית/ת.

מבדק ידע

- המבדק מהווה 18% מהציון הסופי של ההתנסות הקלינית
- למבדק אין פתיחת מחברות
- המבדק כולל את הנושאים: חשבון רוקחי, פרמקולוגיה ונהלים (ראה נספח א')
- ציון עובר במבדק ידע הוא: 70. סטודנט שניכשל או נעדר ממבדק ידע, ציונו בהתנסות הקלינית יחושב כאילו השיג 0 במבדק הידע.
- במקרים חריגים בלבד הרשומים מטה, ניתן יהיה לקיים מועד מיוחד למבדק הידע:
- מחלת הסטודנט ביום המבדק. התנאים:
 - אישור מחלה יימסר למזכירות החוג לסייעוד באוניברסיטה, לא יאוחר משלושה ימים לאחר מועד המבדק.
 - הכרה באישור מחלה לצורך אישור מועד מיוחד למבדק ידע, יינתן על פי אישור מחלה של שלושה ימים ומעלה.
- מילואים, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות.
- מוות של בן משפחה, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות.
- תלמידה שילדה ועקב הלידה נעדרה ממבדק הידע שהתקיים בתוך שלושה שבועות מיום הלידה.

מטלה מונחת

- הסטודנט יגיש תכנית טיפול.
- המטלה תוערך על פי קריטריונים (נספח ב')
- הציון הניתן על מטלה מונחת מהווה 10% מהציון הסופי של ההתנסות הקלינית.
- לא תתקבלנה עבודות בהגשה חוזרת לאחר תיקון/לשיפור הציון.

דרישות קדם

ציון עובר בכל קורסי שנה א'

ציון

- הרכב ציון ההתנסות הוא: 72% הערכה מסכמת, 10% מטלה מונחת, 18% מבדק ידע.

ספרות חובה

- תקנות ונהלים של מנהל הסייעוד הרלוונטיים להתייחסות ולהוראה במסגרת סייעוד המבוגר
www.health.gov.il
- Berman, A., Snyder, S., J. & Frandsan, G. (2020). *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing* (11th ed.). Pearson.
- Comerford, K. (2024). *Nursing Drug Handbook* (44th ed.). Wolters Kluwer.
- Ignatavicius, D.D., Workman, M.L. & Rebar, C.R. (2023). *Medical -Surgical Nursing: Concepts for Clinical judgment and Interprofessional Collaborative Care* (11th ed.). Elsevier.

נספח א': חוזרים ונהלים למבדקי ידע

מס'	שם החוזר/נוהל	מקור וסימוכין
1	פעולות סייעוד לאחיות מוסמכות שעובדות במתאר/מחלקה לטיפול בחולי קורונה בבית חולים	חוזר מנהל הסייעוד מס' 162/2020
2	תחומי עיסוק ופעילות של סטודנט לסייעוד המועסק במערך האשפוז והקהילה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 152/ 2019
3	ניהול הטיפול התרופתי- עדכון 2016	חוזר מנהל הסייעוד 117/2016
4	נוהל להגבלה פיזית של מטופלים לצורך מתן טיפול רפואי	חוזר מנהל רפואה מס' 15/2009
5	מניעה וטיפול בפצעי לחץ במערך האשפוז והקהילה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 153/2019
6	החלטה על טיפול בחבישות ומשחות בפצעי לחץ מדרגה ראשונה ושנייה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 126/2017
7	איתור חולים הזקוקים לעזרה בניידות	חוזר מנהל הסייעוד מס' 55/2003
8	איתור מסוכנות לנפילות בקרב מטופלים באשפוז ובקהילה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 145/2019
9	אמצעי זהירות שגרתיים במוסדות רפואיים	מנהל המנהל הכללי מס' 10/2010
10	היגיינת ידיים במוסדות רפואיים	חוזר מנהל הרפואה מס' 24/2009
11	אומדן, מניעה וטיפול בכאב על ידי אחות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 155/2019

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

12	מניעה איתור והתערבות בכף רגל סוכרתית ע"י אחות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 154/2019
13	החלטה על מתן חמצן והפסקתו למטופל מבוגר באשפוז באמצעות מערכת זרימה נמוכה	חוזר מנהל הסייעוד מס' 127/2017
14	החזרת קנולה לטריכאה כפעולה מצילת חיים למטופל עם פיוס קנה – פעולת סייעוד ברמת אחות מוסמכת-עדכון	חוזר מנהל האחיות מס' 217/2024
15	ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחיות המוסמכת	חוזר מנהל האחיות מס' 212/2024
16	מתן תרופות "בנות סיכון"	חוזר מנהל הרפואה מס' 41/2013

*ההנחיות קובצו מאתר האינטרנט של משרד הבריאות: www.health.gov.il

נספח ב': קריטריונים למטלה מונחת בהתנסות קלינית

תכנית טיפול

מטרות

- קבלת החלטות קליניות על בסיס ידע וחשיבה קריטית
- הצגת תכנית טיפול הכוללת: אומדן, קריטריונים להערכה, התערבות והערכת התוצאות למטופל נבחר בפיקוח צוות הדרכה.

הנחיות

- בחר מטופל בשיתוף המדריכה
- תכנית הטיפול תתמקד ביום טיפול אחד במטופל אחד, בו טיפלת במהלך ההתנסות
- **שלב האומדן (30 נקודות)**
 - איסוף נתונים אודות המטופל ממקורות קיימים (ניתן להיעזר בדף **תכנון טיפול סיעודי יומי**).
 - התייחס לסעיפים הבאים: **(15 נקודות)**
 - פרטים סוציו דמוגרפיים
 - אשפוז נוכחי – סיבת פנייה לאשפוז ואבחנה רפואית נוכחית
 - מחלות רקע, כולל ניתוחים
 - רגישות
 - טיפול תרופתי שמקבל: קבוע, באשפוז
 - ממצאי בדיקות רלוונטיות (מעבדה, הדמיה, אחר)
 - מידע נוסף רלוונטי עבור המטופל

- אומדנים רלוונטיים
- נתח את **האבחנה הרפואית העיקרית של המטופל** בעזרת הספרות המקצועית העדכנית (5 שנים אחרונות, מלפחות שני מקורות). **(15 נקודות)**
- הסבר בקצרה על אבחנתו הרפואית העיקרית של המטופל ועל הפתופיזיולוגיה
- ערוך השוואה (יש להציג בטבלה) בין המטופל למוצג בספרות ע"פ הפרמטרים הבאים: סימנים ותסמינים של המחלה, סיבוכים עיקריים, דרכי אבחון וטיפול
- **שלב האבחון (20 נקודות)**
- זהה והגדר את ה**בעיות הסייעודיות** של המטופל, קיימות וצפויות.
- **שלב התכנון והיישום (30 נקודות)**
- בחר 4 בעיות סיעודיות חשובות ביותר (קיימות ו/או צפויות). נסח את הבעיה הסייעודית כאבחנה סיעודית מלאה לפי PES (Problem, Etiology, Sign/Symptoms)
- לגבי כל אחת מהאבחנות הסייעודיות שנבחרה בסעיף קודם:
 - קבע קריטריונים להערכה \ תוצאות רצויות לטווח קצר ו/או ארוך
 - תכנן התערבות סיעודית בהתבסס על התוצאות הרצויות שקבעת תוך התחשבות ב:
 - סדר ביצוע הפעולות
 - תדירות ביצוע ההתערבות הנדרשת
 - צרכיו והעדפותיו של המטופל
 - עיתוי הביצוע
 - האחריות לביצוע (מי יבצע את הפעולה, כולל צוות רב מקצועי)
 - הוראות רפואיות ו/או פרוטוקולים מחלקתיים
- **שלב ההערכה (20 נקודות)**
- רשום את התוצאות של ההתערבות בהתאם לקריטריונים להערכה שנקבעו
- קבע באיזו מידה הושגו מטרות ההתערבות (באופן מלא, חלקי, כלל לא)

הנחיות להגשת תכנית הטיפול

- הסטודנט יגיש תכנית הטיפול מודפסת (עד 10 עמודים) במועד שיקבע על ידי המדריכה הקלינית.
- יש להקפיד על כללי כתיבה אקדמית (כולל רשימת מקורות על פי APA).
- תבנית הגשת העבודה הינה על פי דרישות בית הספר.
- לא תתקבלנה עבודות בהגשה חוזרת לאחר תיקון/לשיפור הציון.

* הגשת תכנית טיפול במהלך ההתנסות, שלא לציון, תהיה לפי שיקולה של המדריכה הקלינית.
הסטודנט יקבל משוב מילולי וכתוב.

סיעוד המבוגר ב' – התנסות קלינית

לימודים קליניים: 12 ש"ס

מועד ההתנסות: תשפ"ה, סמסטר ב'

מתאמות: גב' מילה פרדקין, גב' אלה שניידרמן

Mila.fradkin@gmail.com	דוא"ל:	גב' מילה פרדקין - RN, MPH ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון
Sharonp@tlvmc.gov.il	דוא"ל:	גב' שרון פסקל - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש שיינברון
Orlye1@gmail.com	דוא"ל:	גב' אורלי אלישיב - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש אדית וולפסון
Orlys1964@gmail.com	דוא"ל:	גב' אורלי סטסקוביץ - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש פת מתיוס
Hilaka@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' הילה קארו ברוך - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה
Neveenme@clalit.org.il	דוא"ל:	גב' ניבין מנשאדי - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש דינה
Ella.Shnaiderman@sheba.health.gov.il	דוא"ל:	גב' אלה שניידרמן - RN, MA ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש זיוה טל, שיבא

גב' שניידר-מנדלוביץ נטלי - RN,
MA

ביה"ס האקדמי לאחיות ע"ש
מאיר

Natali.shnaider@clalit.org.il

דוא"ל:

רציונל

ההתנסות הקלינית מאפשרת יישום ידע קליני וחשיבה קריטית בניהול הטיפול בחולים ובני משפחותיהם, במסגרות טיפוליות שונות. במהלך ההתנסות הסטודנטים ירכשו מיומנויות טיפול בסיסיות ומתקדמות בפקוח מדריך/מדריכה קלינית, זאת בהתבסס על עקרונות סטנדרטים ונהלים מוסכמים ברמת שליטה המותאמת לכל שלב לימודי. מטרת ההתנסות

הסטודנט ינהל טיפול סיעודי כוללני בשני מטופלים ברמת מורכבות קלה או במטופל אחד ברמת מורכבות בינונית על פי התהליך הסיעודי, תוך הפגנת התנהגות אישית ומקצועית, יישום עקרונות בטיחות, פתרון בעיות, שימוש במיומנויות תקשורת וחשיבה קריטית.

• יעדי ההתנסות הקלינית

הסטודנט:

- יאסוף נתונים על בסיס קדימויות בהתאם למצב קליני וידע רלבנטי.
- יזהה בעיות סיעודיות קיימות וצפויות לטווח קצר ולטווח ארוך.
- יקבע סדר עדיפויות לבעיות שזוהו אצל כל אחד מהמטופלים וביניהם.
- יציב מטרות מדידות וברורות הישג לבעיות שזוהו.
- יציג תוכנית התערבות ייחודית על פי סדרי עדיפויות וקדימויות בין המטופלים.
- יארגן את הטיפול הסיעודי לשני מטופלים בהתחשב במשאבים הקיימים.
- יבצע התערבויות לשני מטופלים ברמת מורכבות קלה או למטופל אחד בעל מורכבות בינונית בהתאם לשלב הלימודי* בו נמצא.
- ייזום וישתף צוות רב מקצועי בפתרון בעיות המטופלים.
- יעריך את תוצאות ההתערבות.
- ידווח בכתב ובעל פה על פי עקרונות, תקנים ונהלי המחלקה.
- *פעולת חלוקת תרופות תתבצע תמיד בפקוח מדריך. קליני.ת.

שיטות הוראה

- הרצאות
- דיונים קליניים וניתוחי מקרה
- פעילויות למידה
- סימולציות
- תרגול והדגמה
- התנסות קלינית ולמידה עצמית

דרישות ההתנסות

- ביצוע מבדק ידע
- נוכחות **חובה** בכל ימי ההתנסות בהתאם לתכנית הלימודים
- השגת מטרות ההתנסות בהתאם לשלב הלימודים
- חובת הגשה וביצוע מטלה מונחת – דיון קליני (נספח ב')
- ציון עובר בהערכה מסכמת של ההתנסות הקלינית - 70
- ציון עובר סופי משוקלל של ההתנסות – 70
- ציון עובר בסעיפים של התנהגות ובטיחות בהערכה מסכמת
- * העיתוי והתכנים ייקבעו בתיאום עם המדריך/ה הקליני/ת.

מבדק ידע

- המבדק מהווה 18% מהציון הסופי של ההתנסות הקלינית
- למבדק אין פתיחת מחברות
- המבדק כולל את הנושאים: חשבון רוקחי, פרמקולוגיה ונהלים (ראה נספח א')
- ציון עובר במבדק ידע הוא: 70. סטודנט שניכשל או נעדר ממבדק ידע, ציונו בהתנסות הקלינית יחושב כאילו השיג 0 במבדק הידע.
- במקרים חריגים בלבד הרשומים מטה, ניתן יהיה לקיים מועד מיוחד למבדק הידע:
- מחלת הסטודנט ביום המבדק. התנאים:
 - אישור מחלה יימסר למזכירות החוג לסייעוד באוניברסיטה, לא יאוחר משלושה ימים לאחר מועד המבדק.
 - הכרה באישור מחלה לצורך אישור מועד מיוחד למבדק ידע, יינתן על פי אישור מחלה של שלושה ימים ומעלה.
- מילואים, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות.
- מוות של בן משפחה, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות.
- תלמידה שילדה ועקב הלידה נעדרה ממבדק הידע שהתקיים בתוך שלושה שבועות מיום הלידה.

מטלה מונחת

- הסטודנט יבצע דיון קליני
- המטלה תוערך על פי קריטריונים (נספח ב')
- הציון הניתן על מטלה מונחת מהווה 10% מהציון הסופי של ההתנסות הקלינית.
- לא תתקבלנה עבודות בהגשה חוזרת לאחר תיקון/לשיפור הציון.

דרישות קדם

ציון עובר בכל קורסי שנה א'

מעבר בהצלחה של סיעוד המבוגר עיוני א' וקליני א'.

ציין

- הרכב ציון ההתנסות הוא: 72% הערכה מסכמת, 10% מטלה מונחת, 18% מבדק ידע.

ספרות חובה

- תקנות ונהלים של מנהל הסיעוד הרלוונטיים להתייחסות ולהוראה במסגרת סיעוד המבוגר
www.health.gov.il
- Berman, A., Snyder, S., J. & Frandsen, G. (2020). *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing* (11th ed.). Pearson.
- Comerford, K. (Ed.) (2025). *Nursing Drug Handbook* (45th ed.). Wolters.
- Ignatavicius, D.D., Workman, M.L. & Rebar, C.R. (2023). *Medical -Surgical Nursing: Concepts for Clinical Judgment and Interprofessional Collaborative Care* (11th ed.). Elsevier.

נספח א': חוזרים ונהלים למבדקי ידע

מס'	שם החוזר/נוהל	מקור וסימוכין
1	הנחיות למניעת זיהומים הקשורים בצנתרים בכלי דם לטווח קצר ולטווח ארוך	חוזר חטיבת הרפואה מס' 11/2021
2	הסכמה לקבלת דם	חוזר מנהל הרפואה מס' 03/2014
3	הפעלת בנק הדם ומתן עירויי דם ומרכיביו	חוזר מנהל הרפואה מס' 11/2020
4	החלטה על הוצאת צנתר משלפוחית השתן כפעולת סיעוד לאחיות מוסמכות במחלקות פנימיות במערך האשפוז	חוזר מנהל הסיעוד מס' 210/2023
5	החלפה או החזרה של צינורית גסטרוסטום (צינורית הזנה) במערך האשפוז והקהילה החוזר מתייחס לצינורית עם בלונית Tube Gastrostomy Balloon	חוזר מנהל הסיעוד מס' 192/2022
6	תפקיד האחות המוסמכת בתגובה אנפילקטית (Anaphylaxis) במערך האשפוז והקהילה-עדכון 2	חוזר מנהל הסיעוד מס' 204/2023
7	החלפת צנתר על חיקי (ציסטוסטום) כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במערך האשפוז בקהילה ובמתאר הבית	חוזר מנהל הסיעוד מס' 209/2023
8	הבטחת רצף הטיפול הסיעודי בעת השחרור ממוסד רפואי- עדכון חוזר 2016	חוזר מנהל הסיעוד מס' 118/2016

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

94/2012	חוזר מנהל הסייעוד מס'	גבולות השימוש בפרוטוקולים טיפוליים על ידי אחיות מוסמכות	9
151/2019	חוזר מנהל הסייעוד מס'	תהליך העברת משמרת "מקל" - במערך האשפוז והקהילה	10
104/2014	חוזר מנהל הסייעוד מס'	מתן היתר לביצוע פעולות סיעוד ופעולות חריגות המתווספות מעת לעת למסגרת העיסוק של אחיות מוסמכות	11
10/2006	חוזר מנהל הרפואה מס'	מינוי אפוטרופוס על גופו של אדם ו/או רכושו במסגרת אשפוז ממושך	12
191/2022	חוזר מנהל הסייעוד מס'	תפקיד האחיות המוסמכות בטיפול במטופל עם חשד לאירוע מוחי חד במערך האשפוז והקהילה	13
193/2022	חוזר מנהל הסייעוד מס'	החלטה על התחלת הזנה למטופל בהכרה מלאה עם הפרעות בליעה לאחר ביצוע אומדן בליעה לאחר ביצוע אומדן בליעה ראשוני כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במחלקות שיקום, נירולוגיה וגריאטריה	14
212/2024	חוזר מנהל האחיות מס'	ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחיות המוסמכות	15

***ההנחיות קובצו מאתר האינטרנט של משרד הבריאות: www.health.gov.il**

נספח ב': קריטריונים למטלה מונחת בהתנסות קלינית

דיון קליני

מטרות

- קיום למידה פעילה המשלבת ידע קליני בהתאמה למצבים מייצגים בהתנסות הקלינית, תוך כדי פיתוח מיומנויות של חשיבה קריטית וקבלת החלטות.
- שיתוף קבוצת הלומדים בידע וגישות שונות.

הנחיות וקריטריונים להערכת המטלה

תאריך:

שם הסטודנט:

נושא הדיון:

ניקוד	ציון	פרקים	הערות המדריך
		8. מבוא	

החוג לסיעוד תכנית כללית לתואר בוגר בסיעוד

* משך הצגת הדיון הקליני 20 דקות.

[illegible]

67

מיומנויות תמיכה יעוץ והדרכה ב'

ש"ת, 2 ש"ס

מועד הקורס : תשפ"ה, שנה ב', סמסטר ב'

שעות: יום ושעה בהתאם לתכניות הלימודים בבתי הספר

מתאמת: גב' אורית עקריש

מרכזות: ד"ר שליש יעל - RN, MA
ביה"ס האקדמי לאחיות, ע"ש זיוה טל
yael.shalish@sheba.health.gov.il **דוא"ל:**

angela@wns.gov.il

דוא"ל:

	גב' גולדשטיין אנג'ליקה – RN, MA	
	ביה"ס האקדמי לאחיות, וולפסון	
Nanah@clalit.org.il	גב' חיילי ננה - RN, MA, NP	דוא"ל:
	ביה"ס האקדמי לאחיות דינה	
Orita@hy.health.gov.il	גב' עקריש אורית - RN, MA	דוא"ל:
	ביה"ס האקדמי לאחיות, פט מתיוס	
ShMarinaV@clalit.org.il	גב' מרינה וקסלר - RN, MPH, MA	דוא"ל:
	ביה"ס האקדמי לאחיות, מאיר	
reutsnir864@gmail.com	גב' רעות שניר - RN, MA	דוא"ל:
	ביה"ס האקדמי לאחיות, שיינברון	

רציונל

הבסיס להטמעת "גישת המטופל במרכז" מחיבת אימוץ תרבות ארגונית של שיפור היחס למטופל ומשפחתו כדי לשפר את איכות השירות. על מנת להטמיע זאת על האחות להכיר את הגורמים המשפיעים על חווית המטופל במערכת הבריאות כמו: לחץ, אובדן ומצבים המשפיעים על תפקוד המטפל כמו שחיקה ואלימות

מטרות הקורס

מטרת הקורס היא הקניית ידע והבנת גישת ה"מטופל ומשפחתו במרכז" על כלל מרכיביה .

דרישות קדם

- קורס מיומנויות תמיכה, ייעוץ והדרכה בסייעוד א'
- הקורס הנוכחי מלווה את הלימודים בסייעוד המבוגר וההתנסות הקלינית בסייעוד המבוגר ולכן מיועד רק לסטודנטים הלומדים במקביל קורסים אלו.

דרישות הקורס

נוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון התוכנית

שיטות הוראה

הוראה פרונטלית וסימולציה

הרכב הציון

- מבחן המהווה 90%-ציון נמוך מ 60 מהווה כישלון בקורס
- תרגיל בנושא הדרכת מטופלים המהווה 10% מהציון - (אי הגשת התרגיל עלולה להוביל לכישלון בקורס)

נושאי הקורס

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

נושא	תכנים	פרקים בספרות החובה
לחץ	המחלה כאירוע לחץ הערכת התמודדות המטופל ומשפחתו עם מצב זה.	Ch. 42- Stress and coping Berman, A., Snyder, S., J. & Frandsan, G. (2021).
אובדן ומוות	מודלים : קובלר-רוס אנגל שלבי בשורה מרה- spike	Ch. 43- Loss, griving, and death - Berman, A., Snyder, S., J. & Frandsan, G. (2021). D. Meitar, & O. Karnieli-Miller. (2021)
התערבות	תקשורת טיפולית מסייעת- שיתוף המטופלים בקבלת החלטות, הבטחת רצף טיפול לאורך הזמן וחשיבות התיאום הארגוני לאיכות הטיפול	- Ch. 16- Communication, p. 304-313. - Berman et al. (2021).
	יישום גישת המטופל ומשפחתו במרכז – טכניקות התערבות	משרד הבריאות (2016). תורת השירות וחווית המטופל במערכת הבריאות בישראל פרקים 4, 5, 6 : חווית המטופל בשירותי הבריאות.
שחיקה	השפעת העומסים על המטפל והמטופל " תשישות החמלה "הסיבות וההשלכות על המטפל ו איכות ובטיחות הטיפול	התכנית הלאומית לחיזוק עובדי הבריאות ומניעת שחיקה, משרד הבריאות
הפרעה בתקשורת ומניעת אלימות	קונפליקטים עם המטופל ומשפחתו, חיות המטפל. חוסר נימוס, העקה, אכזריות אלימה	- Berman, A., Snyder, S., J. & Frandsan, G. (2021). Ch 16 communication p 288-291 - מניעת אלימות כלפי צוותי רפואה: לומדה: משרד הבריאות

- משרד הבריאות (2016). תורת השירות וחווית המטופל במערכת הבריאות בישראל. סטנדרט למוסדות בריאות - מדריך מקצועי. משרד הבריאות, מנהל איכות, שירות ובטיחות, אגף השירות. נדלה מ:
https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/Quality_National_Prog_Service_Theory.pdf
- משרד הבריאות (עדכון בתאריך 29.1.24). התכנית הלאומית לחיזוק עובדי הבריאות ומניעת שחיקה. נדלה מ:
<https://www.health.gov.il/Subjects/HRinHealthSystem/PreventingBurnoutProgram/Pages/default.aspx>
- משרד הבריאות (עדכון בתאריך 13.11.23). לומדה למניעת אלימות. נדלה מ:
<https://www.health.gov.il/Services/educ/Pages/violence.aspx>
- Berman, A., Snyder, S. J., & Frandsen, G. (2021).. *Kozier & Erb's fundamentals of nursing: Concepts, process, and practice* (11th ed.). Pearson.
- Dafna Meitar & Orit Karnieli-Miller (2021): Twelve tips to manage a breaking bad news process: Using S-P-w-ICE-S – A revised version of the SPIKES protocol, Medical Teacher, DOI: 10.1080/0142159X.2021.1928618

To link to this article: <https://doi.org/10.1080/0142159X.2021.1928618>

ספרות מומלצת

- Arnold, E. C., & Underman Boggs, K. (2016). Interpersonal relationships: Professional communication skills for nurses (7th ed.).: Elsevier.
- Coetzee, S. K., & Klopper, H. C. (2010). Compassion fatigue within nursing practice: a concept analysis. *Nursing and Health Science*, 12, 235-243.

קריטריונים להערכת התרגיל בהדרכת מטופלים

שם הסטודנט: שם המטופל (ראשי תיבות) מחלקה:

ציון	מדד
א.	הכרות 15%
•	הצגה עצמית, שם, תפקיד, זיהוי של מטופל

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

	הצגת מטרה, יצירת חוזה הטיפול, קבלת הסכמת המטופל
	מהם צרכי הלמידה של המטופל
	א. גוף ההדרכה 30%
	אופן ההדרכה: אפקטיבי affective , קוגניטיבי, פסיכומטורי
	ההדרכה נעשתה על פי תכנים שתוכננו מראש
	מהלך ההדרכה- לוודא הבנת המטופל
	שימוש באמצעי עזר על פי צורך
	- הקשבה פעילה: ביטויים מילוליים ובלתי (תנוחת גוף, קשר עין, המהום, הנהון, מגע, שתיקה) - שימוש במיומנויות: הצטרפות, הבהרה, שיקוף (תוכן, רגש), אמפטיה, מיקוד - מאפשר למודרך לשאול שאלות - מחסומי תקשורת- זיהוי והתייחסות (שפה, פערי תרבות, מגבלה חושית, שיפוטיות, רעש)
	ב. הערכת הדרכה 25%
	מתן רמזים לקראת סיום סיכום ופרידה, עמידה בזמן שהוקצה, השארת מקום לשאלות
	בדיקת עמידה ביעדי ההדרכה שנקבעו מראש
	ג. רפלקציה 30%
	מידת השיתוף וההתבוננות עצמית
	ציון סופי

משוב מסכם :

חתימת המדריך : _____

תדריכים למסלול 'פסגה'

סייעות במצבים דחופים, טראומה, בשעת חירום ובמצבי אסון - עיוני

שיעור, 3.5 ש"ס

מועד הקורס: תשפ"ה, שנה ב'

מתאמת: איציק פיימן, RN, MHA, itzhak@wns.gov.il

שעות קבלה: בתאום מראש

רציונל:

אחיות ואחים באשפוז ובקהילה נדרשים לידע ומיומנויות ייחודיות בכדי לתת מענה הולם ומקצועי במצבים דחופים וטראומה בשגרה ובחירום. המטרה העיקרית של מתן טיפול במצבים אלו היא הצלת חיים ומניעת נכות. לצורך כך פותחו תורות ופרוטוקולים טיפוליים, במטופלים במצבים קליניים שונים.

הקורס יעסוק בהקניית ידע עיוני ומיומנויות במתן טיפול ראשוני מציל חיים, במצבים דחופים וטראומה. הלמידה תתמקד בתפקיד האחיות בטיפול בפצוע הבודד, על פי תורת ה- (ATLS) Advanced Trauma Life Support, באירוע רב-נפגעים (אר"ן), באירוע טוקסיקולוגי המוני (אט"ה), אטומי, ביולוגי, כימי (אב"כ) ובמצבי אסון שונים. כמו כן, תכני הקורס יכללו פיתוח מיומנות לחשיבה קריטית וקביעת קדימויות בטיפול על פי שיטות הטריאז' השונות.

מטרות הקורס:

להכשיר את הסטודנט:

- לתת טיפול ראשוני להצלת חיים ומניעת נכות במצבי חירום ובפצועי טראומה
- לפתח מיומנות לחשיבה קריטית במצבים דחופים ובחירום
- להקנות ידע ומיומנויות של אומדן וקביעת קדימויות טיפול על פי עקרונות הטריאז'
- להכיר את המערך הטיפולי במצבי חירום בשגרה, באר"ן ובמצבי אסון
- לסייע בטיפול בנפגעים ומשפחותיהם באירוע רב-נפגעים (אר"ן) ובמצבי אסון

שיטות הוראה:

הרצאות, סימולציות, הצגה וניתוח מקרים - תיאור תרחישים מתגלגלים ודיונים, למידה עצמית

דרישות הקורס:

- הנוכחות חובה בכל השיעורים בהתאם לתקנון תכנית הלימודים, כולל היעדרויות מסיבות מוצדקות.
- ההשתתפות בשיעורים היא תנאי לגשת לבחינה בקורס.
- השתתפות פעילה בתרגול ובדיונים.

דרישות קדם:

- קורס עזרה ראשונה והחיאה בסיסית (BLS)

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

- סיום לימודים עיוניים וקליניים בחטיבת סיעוד המבוגר.

ציון: בחינה מסכמת בכתב. ציון עובר – 60.

נושאי הקורס:

שעות הוראה אקדמיות	תכנים	נושא
2	עקרונות טריאז' כשיטה לקביעת סדר קדימויות בטיפול Canadian Triage and Acuity Scale (CTAS) השיטה Australasian Triage Scale (ATS) ● Emergency Severity Index (ESI) האתגרים בתהליך טריאז' בעבודת האחות במחלקה לרפואה דחופה	עקרונות טריאז'
סיעוד במצבי טראומה		
4	● עקרונות תורת ה- (ATLS Advanced Trauma Life Support) ● מנגנוני פגיעה ● "שעת הזהב" ● מודל גלי התמותה ● הגישה לנפגע טראומה במלר"ד ● סבב ראשוני ● סבב שניוני ● עבודת צוות טראומה	מבוא לטרומה
2	● מצבים חירום בנתיב אוויר: ● אומדן, וניהול נתיב אוויר, בפצועי טראומה, ובמטופלים שאינם פצועי טראומה	שלב ה-A: ניהול נתיב אוויר
	● אומדן נשימה ובית חזה ● זיהוי וטיפול בפגיעות חזה חודרות וקהות: ● פגיעות מסכנות חיים שמחייבות אבחון בסקר הראשוני: ○ Tension pneumothorax ○ Massive hemothorax ○ Open pneumothorax ○ Tracheal/ Bronchial Tree Injuries ○ Cardiac tamponade, Cardiogenic Shock ● פגיעות מסכנות חיים נוספות (סקר שניוני): ○ Simple Pneumothorax	שלב ה-B:

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

4	○ Flail chest ○ Pulmonary contusion ○ Blunt cardiac injury ○ Traumatic aortic disruption ○ Traumatic diaphragmatic injury ○ Blunt esophageal rupture	נשימה-פגיעות חזה
4	● אומדן, שיטות אבחון וטיפול ב: ○ חבלות בטן קהות וחדות ○ פגיעות במערכת המין והשתן (Urogenital) ○ פגיעות אגן ● פגיעות שריר שלד, תסמונת המדורפגיעות מעיכה והדף ● Traumatic rhabdomyolysis, Crush Syndrome ● זיהוי וטיפול במצבי הלם : Hemorrhagic Shock	שלב ה-C : פגיעות בטן מערכת השתן פגיעות שרירים ושלד
4	● אומדן נוירולוגי: מצב הכרה, אישונים, אומדן תחושותי ומוטורי ● זיהוי וטיפול במצבים מסכני חיים: ○ פגיעות ראש: עלייה בלחץ התוך-גולגולתי, בצקת מוחית, שברים בגולגולת, שבר בבסיס הגולגולת, זעזוע מוח ודימומים תוך-גולגולתיים ○ פגיעות עמוד שדרה ועמוד שדרה צווארי ○ זיהוי וטיפול בהלם Neurogenic & Spinal shock	שלב ה-D : חבלות ראש ועמוד שדרה
2	● הגישה לפצוע כוויות בשלב החריף: ● הערכה וטיפול בסוגי כוויה שונים: תרמית, כימיות, חשמל, ● שאיפת עשן ● הרעלת פחמן חד חמצני (CO), ציאניד, טיפול בתא לחץ	כוויות
2	● עקרונות ודגשים בטיפול ב: ● נשים הרות ● ילדים ● קשישים	טראומה באוכלוסיות מיוחדות
סיעוד במצבים דחופים שלא על רקע טראומה		
2	● הגישה למטופל בחשד להרעלת תרופות וחומרים תגובה אנפילקטית- (Anaphylactic Shock) ● מזון (Botulism) - ● הרעלת חומרים קורוזיביים (חומצה/בסיס) ● הרעלת תרופות: אקמול, אופיאטים, בנזודיאזפינים, ברביטורטים, חוסמי בתא, וחוסמי תעלות סידן	הרעלות תרופות, חומרים ותגובה

אוניברסיטת תל אביב

הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

	- שימוש לרעה בתרופות, סמים ואלכוהול - הרעלת אלכוהול חריפה : Delirium tremens - הגישה למטופל שהובא למלר"ד בחשד להרעלת תרופות	אלרגית
2	- נשיכות אדם, כלב, ומחלת הכלבת - עקיצות חרקים וזוחלים –דבורה, דבור, עקיצת עקרב, עכביש - הכשת נחש	פגיעות בעלי חיים
2	- פגיעות חום, פגיעות קור - טביעה וכמעט טביעה - פגיעות צלילה, מחלת דה קומפרסיה (חומר להעשרה)	פגיעות סביבה ואקלים
4	- הגישה למטופל עם כאבים בחזה ואבחנה מבדלת - Acute coronary syndrome - Myocardial Infarction - AHF (Acute heart failure) - הגישה הטיפולית בבצקת ריאות סוערת - הגישה למטופל עם הפרעות קצב הלב (מהירות ואיטיות) - הגישה למטופל בדום לב	מצבי חירום במערכת הלב וכלי הדם
2	- אבחנה מבדלת של הפרעות נוירולוגיות חריפות - הגישות הטיפוליות בחשד או באבחנה ל: - שבץ מוחי חד - מחלת פרכוס	מצבי חירום במערכת העצבים
2	- כאב בטן – אבחנה מבדלת - גורמים וגישות לבטן חריפה Peritonitis - מצבי חירום כירורגיים שכיחים : חסימת מעי ודימום מדרכי העיכול	מצבי חירום במערכת העיכול
2	- קוצר נשימה – אבחנה מבדלת - מצבים שכיחים הגורמים לאי ספיקה נשימתית - התלקחות של COPD, Asthma - - שימוש קליני בגזים בדם – Acid base balance - עקרונות מתן חמצן ואינהלציה - NIPPV - עקרונות הנשמה לא פולשנית במצב אקוטי	מצבי חירום במערכת הנשימה
2	- Sepsis & Septic shock - Hypoglycemia, DKA and HHNS	מצבי חירום מטבוליים ואנדוקריניים

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

לימוד עצמי	● על פי רשימת נהלים ופעולות סיעוד	פעולות סיעוד לאחות מוסמכת ברפואה דחופה
42		סה"כ

ספרות חובה :

Ignatavicius, D. D., Workman, M. L., & Rebar, C. R. (2024). *Medical-surgical nursing: Concepts for interprofessional collaborative care* (N. M. Heimgartner, Ed.; 11th ed.). Elsevier

American College of Surgeons, Committee on Trauma (2018). *ATLS- Advanced Trauma Life Support: Student course manual* (10th ed.). American College of Surgeons. <https://viaaerearcp.files.wordpress.com/2018/02/atls-2018.pdf>

Lippincott Williams & Wilkins. (2025). *Nursing Drug Handbook* (45th ed.). Wolters Kluwer.

Part 3: Adult Basic and Advanced Life Support

<https://www.ahajournals.org/doi/10.1161/CIR.0000000000000916>.

https://www.ahajournals.org/doi/10.1161/CIR.0000000000000900?utm_campaign=sciencenews20-21&utm_source=science-news&utm_medium=phd-link&utm_content=phd10-21-20

<https://professional.heart.org/en/science-news/2020-aha-arc-focused-update-for-first-aid>

חוזרים פעולות סיעוד ומדדי איכות ותוכניות לאומיות של משרד הבריאות) לפי תחומי הלימוד :
 משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד - 197/2022 ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחות המוסמכת https://www.health.gov.il/UnitsOffice/nursing/Documents/exctra_procedures.pdf.

מבוא וגישה לפצוע טראומה על-פי תורת ה-ATLS :

● משרד הבריאות, חוזר המנהל הכללי 27/2011 - הפנית מטופל לצילומי חזה ושלד במחלקות לרפואה דחופה, יחידות טראומה, טיפול נמרץ לסוגיו ומרפאות לרפואה דחופה

בקהילה. https://www.gov.il/BlobFolder/policy/mk27-2011/he/files_circulars_mk_mk27_2011.pdf.

עקרונות טריאז'

● משרד הבריאות, חוזר מנהל הרפואה 2/2015 - מיון ראשוני במחלקות לרפואה דחופה- טריאז'.
https://www.health.gov.il/hozer/mr02_2015.pdf

● משרד הבריאות (2022), התכנית הלאומית למדד איכות בבתי חולים כלליים : מדדי איכות לשנים 2013- 2023 -- זמן מהגעה למלר"ד ועד לביצוע טריאז' קליני.
https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/Quality_National_Prog.pdf

- פגיעות שרירים ושלד, טראומה בקשישים :
- משרד הבריאות (2022), התוכנית הלאומית למדד איכות בבתי חולים כלליים : מדדי איכות לשנים 2023 - 2013. שברים בצוואר הירך- מנותחים תוך 48 שעות.
https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/Quality_National_Prog.pdf
תגובה אלרגית חריפה הרעלות חומרים ותרופות :
- - משרד הבריאות, חוזר המנהל הכללי 1/2002 - החלטה על מתן אדרנלין במצבי חירום, לרבות בית המטופל. https://www.health.gov.il/hozer/mk01_2002.pdf
 - משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 204/2023 - תפקיד האחיות המוסמכות בתגובה אנפילקטית (Anaphylaxis) במערך האשפוז והקהילה - עדכון 2
[/https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd204-2023/he/files_circulars_nd_nd204_2023.pdf](https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd204-2023/he/files_circulars_nd_nd204_2023.pdf)
פגיעת בעלי חיים וחיסון כלבת :
 - משרד הבריאות, חוזר ראש שירותי בריאות הציבור 02/2021 - ההנחיות למניעת הכלבת באדם.
https://www.gov.il/BlobFolder/policy/bz02-2021/he/files_circulars_bz_bz02_2021.pdf
מצבי חירום במערכת הלב וכלי הדם- כאבים בחזה ו Acute coronary syndrome :
 - משרד הבריאות (2022), התוכנית הלאומית למדד איכות בבתי חולים כלליים : מדדי איכות לשנים 2023 - 2013. ביצוע PCI תוך 90 דקות, מההגעה לבית חולים במטופל עם STEMI.
https://www.health.gov.il/PublicationsFiles/Quality_National_Prog.pdf
 - משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 197/2022 - ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחיות המוסמכות : דפיברילציה באמצעות מכשיר חצי אוטומטי
 - משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 43/2001 - דפיברילציה באמצעות מכשיר חצי אוטומטי.
https://www.health.gov.il/hozer/ND43_01.pdf
- מצבי חירום במערכת הנשימה :
- משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 131/2017 – החלטה על מתן חמצן והפסקתו למטופל מבוגר באשפוז באמצעות מערכות זרימה נמוכה. https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd127-2017/he/files_circulars_nd_ND127_2017.pdf
- מצבי חירום מטבוליים ואנדוקריניים :
- משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 197/2022 - ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי של האחיות המוסמכות
 - משרד הבריאות, חוזר מנהל הסיעוד 2017/121 – החלטה על הזרקת גלוקגון לחולה סוכרת בהיפוגליקמיה חמורה ומסכנת חיים. https://www.health.gov.il/hozer/ND121_2017.pdf

מצבי חירום במערכת העצבים

- משרד הבריאות, חוזר מנהל הסייעוד 2021190/- ביצוע הערכה נוירולוגית באמצעות אומדן NIHSS) Stroke Scale National Institute of Health במטופל עם חשד או בעת אירוע מוחי
https://www.health.gov.il/hozer/nd190_2021.pdf
- משרד הבריאות (2022), התוכנית הלאומית למדד איכות בבתי חולים כלליים : מדדי איכות לשנים 2023 - 2013. זמן חציוני מהכניסה לבית חולים ועד לביצוע MRI/CT ראש בחולים עם אירוע חד במוח.
- משרד הבריאות (2022), התוכנית הלאומית למדד איכות בבתי חולים כלליים : מדדי איכות לשנים 2023 - 2013. מתן טיפול טרומבוליטי תוך ורידי (IV rt-PA) ו/או ביצוע צנתור מוחי לאחר שבץ מוח איסכמי חד.

מנהיגות במערך האחים והאחיות בצה"ל

תשפ"ה – שנה ב' סמסטר ב'

שיעור, 2 ש"ס

מרכזת הקורס:

nurse.atuda@gmail.com

BSC RN

קמא מיתר אבקה

יועץ ארגוני מטעם חיל הרפואה

רציונל:

בשנים האחרונות אחים ואחיות משתלבים/ות בתפקידי שדה, שטח פיקוד ומטה בכירים במערך הצבאי ונדרשים לפקד, להנהיג ולנהל בתנאים מורכבים ומאתגרים כגון: תפקוד בשטח המבצעי, ניהול המשאב האנושי, הובלת שינויים והטמעתם בארגון. האח/ות בארגון הצבאי נדרשת בנוסף להיותה מטפל, גם להנהיג, ולפקד על הצוות הרפואי במרפאה ובשטח הכולל חובשים, אחים או אחיות, רופאים ולהוות מקור פיקודי וסמכות ניהולית לצוות. הובלה, הנהגה ופיקוד על הצוות הרפואי מציבה אתגרים רבים לאח/ות בתפקידה ומהווה חשיבות רבה לקידום, שיפור ושינוי בחיל הרפואה ובמקום שירות/ה בפרט. בנוסף לכל זה מהווה האח/ות מקור פיקודי במקום שירותה וצריכה להתמודד ולגשר על ניגודי האינטרסים בין הפיקוד הבכיר לבין פקוד/יה כאשר אלו נוצרים, להוות מקור סמכות וידע לפיקוד הבכיר במקום שירות/ה ולדעת לקבל החלטות בשעת חירום ובשגרה.

מטרות הקורס:

1. להקנות ידע בתאוריות מנהיגות מגוונות
2. לתאר את אתגרי הפיקוד והניהול של אח/ות צבאית בשגרה ובחירום
3. לתת כלים ומיומנויות להעצמת האח/ות הצבאית כמנהיגה על פי תאוריות במנהיגות
4. לתאר תהליכי קבלת ההחלטות של מפקדים בסייעוד בצה"ל

יעדי הקורס:

1. הכרת תאוריות מנהיגות מגוונות
2. הבנת תהליכי קבלת החלטות של מפקדים בסייעוד בצה"ל
3. הבנה בתהליכי ניהול ומנהיגות של מפקדים בסייעוד בצ"ל
4. הכרת תהליכי ניהול סיכונים במסגרת הצבאית

שיטות ההוראה:

הרצאות, סדנא, תחקיר תיאורי מקרה, דיונים.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בכל השיעורים, בהתאם לתקנון האוניברסיטה.

אוניברסיטת תל אביב

הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות

ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

דרישות מוקדמות :

קורס מבוא ואוריינטציה לחיל הרפואה והסייעוד בצה"ל.
נוכחות מלאה בכל שיעורי הקורס (100% נוכחות).

הערכת הקורס :

מטלה להגשה (הנחיות מפורטות בהמשך)-

ציון עובר- 60

ציון לא עובר יידרוש ממבצע העבודה להגיש עבודה נוספת בנושא.

נושאי השיעור :

נושא	תכנים ודרכי הוראה
מבוא למנהיגות צבאית	סוגי מנהיגות, מודלים ותיאוריות, מנהיגות צבאית, מנהיגות במקצועות הרפואה והסייעוד בצה"ל, מנהיגות בעיני קצין רפואה ראשי
אח/ות מפקד/ת	ניהול ופיקוד על מרפאה צבאית, הרחבת הסמכויות ותחומי האחריות. האח/ות הצבאית במספר כובעים-מנהל/ת ומפקד/ת יחידה בשגרה
מסלול האח/ות הצבאית	שינויים ומגמות והשפעתם על מיצוב כמפקדים ומטפלים
האח/ות 360	תפקיד האח/ות מנקודות מבט שונות
הנעה והובלת צוות	תאוריות בנושא מוטיבציה ועובדת צוות. מקורות ההנעה האישיים להובלת צוות. כלים פיקודיים וניהול זמן, טיפול בהתנגדויות
מיצוי מנהיגות בניהול סיכונים	תפקיד האח/ות כמנהלת סיכונים, התמודדות ניהולית נכונה עם טעויות ברפואה הצבאית
אתגרי המנהיגות	פאנל אחים ואחיות גדודיים בנושא אתגרי המנהיגות של האח/ות בשגרה ובחירום בגדוד תפיסת האח/ות הגדודי/ת בשגרה ובחירום
סימולציות במנהיגות רפואית	סיפורי מקרה ניתוח מיקרים ואתגרים בהם הפגינו אחים ואחיות פיקוד ומנהיגות בתפקידם
הצגת עבודות מסכמות וסיכום הקורס	הצגת העבודה ומשוב

ספרות חובה

אילון גיורא. ניהול ופיתוח עבודת צוות סינרגטית. משאבי אנוש. 1989.
גונן, י., זכאי, א. (1999). מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה. משרד הביטחון-ההוצאה לאור, צה"ל חיל החינוך והנוער, בית הספר לפיתוח המנהיגות. עמ' 92-65, 198-163,

פדן, כ. (2009). מנהיגות- מתכונה של פרטים לתכונה ארגונית. ביסל"מ.

Espinosa, M. M. D. (2014). Experiences of Military Nurse Manager: Implication to Clinical Leadership. In *2014 International Conference on Management Science and Management Innovation (MSMI 2014)*. Atlantis Press.

Hacinas, J. D. (2012). The Elements to Succeed as a Military Nurse Leader. *Nurse Leader*, 10(4), 48-49.

ספרות מומלצת

גונן, י., זכאי, א. (1999). מנהיגות ופיתוח מנהיגות: מהלכה למעשה. משרד הביטחון-ההוצאה לאור, צה"ל-חיל החינוך והנוער, בית הספר לפיתוח המנהיגות. עמ' 199-228.

Brady Germain, P.A.M.E.L.A., & Cummings, G. G. (2010). The influence of nursing leadership on nurse performance: a systematic literature review. *Journal of Nursing Management*, 18(4), 425-439.

Ellis R., J. & Hartley C.L. (2009). Managing and Coordinating Nursing Care. Lippincott Williams & Wilkins, Unit 1 Chapters.1(pp 3-42), 2(pp 43-79), 4(pp 124- 154), Unit 3, Chapters 12(pp424- 458), 13(pp 459-511).

Stanley, D., & Sherratt, A. (2010). Lamp light on leadership: clinical leadership and Florence Nightingale. *Journal of Nursing Management*, 18(2), 115-121.

Warren, O. J., & Carnall, R. (2011). Medical leadership: why it's important, what is required, and how we develop it. *Postgraduate medical journal*, 87(1023), 27-32.

הגשת עבודה מסכמת, כללי-

1. חלק א של העבודה יוגש בזוגות. חלק זה מהווה 80% מהציון הכללי.
2. החלק השני (רפלקציה) תוגש על ידי כל אחד מהסטודנטים באופן פרטני. חלק זה מהווה 20% מהציון הכללי.
3. יש להגיש את העבודות עד התאריך אשר נקבע מראש ע"י רכזת הקורס. על כל יום עיכוב בהגשת העבודה שלא אושר מראש יורדו 5 נקודות מהציון הסופי.
4. חלק א' עמוד אחד, פונט 12 DAVID רווח 1.5.

5. חלק ב' : כל תלמיד יגיש בנפרד חצי עמוד, פונט 12 DAVID רווח 1.5.
6. המטלה הינה מטלת חובה ואי הגשת המטלה / הדוח במועד שנקבע תשלול מהסטודנט את זכאותו לציון בקורס.

משימת אבחון אתגרי מנהיגות – קורס "מנהיגות בסייעוד צבאי" – חלק 1 (ראיון)

חלק 1 – ראיון :

1. חלק זה יוגש בזוגות – עליכם לאשר את שמות הסטודנטים בקבוצה טרם תחילת העבודה.
 2. כל זוג סטודנטים יקבל שם ופרטי התקשרות של אח/ות בשירות סדיר/קבע בצה"ל.
 3. עליכם לקבוע עם האח/ות מועד לראיון : בעקבות מצב תחלואת הקורונה ניתן לקבוע בטלפון/בזום.
 4. מהראיון עליכם לכתוב דיווח המתבסס על השאלות הבאות :
1. פרטי המראיינים.
 2. פרטי המרואיינים : פרטים אישיים, תפקידים שביצעו בצבא.
 3. עבור התפקיד הראשון : איזו יחידה, מיקום גאוגרפי, משך זמן, על איזה צוות פיקדו, מאפייני המסגרת והפקודים...
 4. תהליך הכניסה לתפקיד הראשון, "באיזה שלב הרגשת שאת/ה יושב/ת בכסא?"
 5. תיאור סדר-יום טיפוסי בתפקיד הראשון.
 6. אתגרים בתפקיד האחות בעיניהם/ן – פיקודי, ניהולי, מקצועי – דילמות – בקשו פירוט אודות טיב הדילמות, עם מי מתייעצים ומתי, וכו'.
 7. איזה מידע היה חסר טרם הכניסה לתפקיד?
 8. בדיעבד, האם היית עושה משהו בצורה שונה? אם כן – בקשו פירוט.
 9. תיאור הצלחות פיקודיות של המרואיין/ת.
 10. לקחים ותובנות כאח/ות ומפקד/ת.

משימת אבחון אתגרי מנהיגות – קורס "מנהיגות בסייעוד צבאי" – חלק 2,3

חלק 2 – ניתוח תאורטי :

1. חלק זה יוגש בזוגות, באותן קבוצות שבהן ביצעתם את חלק 1 (הראיון).
 2. הניתוח התאורטי יתבסס על היכרותכם עם האח/ות שראיינתם בחלק 1 של העבודה, או על אח/ות אחרת שנחשפתם לפועלם במהלך הלימודים בקורס.
 3. עליכם לנתח את דמות האח/ות שבחרתם על בסיס תאוריות המנהיגות שנלמדו במהלך הקורס. ניתן להעזר גם בתאוריות מנהיגות אחרות ובסילבוס הקורס.
 4. שאלות עזר :
1. תיאור הדמות – תפקידה, פועלה, סיפורים מרכזיים אליהם נחשפתם.

2. מה בדמות הופך אותה למפקד/ת בעיניכם?
3. מה למדתם מהדמות על פיקוד ומנהיגות?
4. בחרו תאוריה אחת וענו על השאלות הבאות:
 - 1) מהן מקורות ההנעה בהן משתמשת הדמות לפי התאוריה?
 - 2) אילו קשרים הדמות יצרה עם סביבת הפעולה שלה (מפקד/ת, פקודים, עמיתים...).
 - 3) תארו דילמות פיקודיות משמעותיות איתן התמודדה הדמות.
 - 4) האם לדעתכם/היו אפשרויות אחרות להנעת פקודים/עמיתים בדילמות שתיארתם/בסעיף 3) לעיל?

חלק 3 – רפלקציה :

1. חלק זה יוגש בצורה אישית, בנפרד, עבור כל אחד מהסטודנטים.
2. מטרת הרפלקציה לתאר את התהליך שעברתם/באופן אישי במהלך הקורס, מה למדתם/אודות פיקוד, הנעה ומנהיגות, וכו'.
3. שאלות עזר (ניתן לכתוב בצורה חופשית):
 1. מה למדתי על פיקוד ומנהיגות צבאית?
 2. אילו שאלות הקורס עורר בי? האם השאלות קיבלו מענה? אילו שאלות נותרו פתוחות?
 3. באיזה אופן אני תופס/ת את תפקיד האח/ות בגדוד?
 4. מהם אתגרי התפקיד בגדוד?
 5. בהתסכלות על 6 ממדי פיתוח מנהיגות (מתוך חומרי העזר) באיזה מימד את/ה מרגיש/ה שהתפתחת? מדוע?

התנסות קלינית בקהילה

תכנית "פסגה"

מרכזת הקורס:

nurse.atuda@gmail.com

BSC RN

קמא מיתר אבקה

יועץ ארגוני מטעם חיל הרפואה

מסגרת ההתנסות

הרכב ההתנסות: מרפאות ראשוניות עורפיות וקדמיות בצה"ל

הרכב ציון ההתנסות בקהילה: 82% - ציון ההתנסות במרפאה ראשונית
18% מבדק ידע

סך כל שעות ההתנסות הקלינית בקהילה - 96 שעות
90 שעות קליניות במרפאות

מטרת ההתנסות

יישום מיומנויות של טיפול כוללני לפרט במרפאות צה"ל ברמות המנע השונות וברצף החיים

יעדים

התלמיד:

1. יתאר את הקהילה על פי מאפייני האוכלוסייה, משאביה, אפיוני הסביבה והקשרים ביניהם
2. יגדיר בעיות בריאות לפרט
3. ישתתף בניהול טיפול כוללני למטופלים
4. ייקח חלק בפעילויות מקדמות בריאות המתקיימות במרפאה וביחידה מעת לעת

מסגרת ההתנסות

מיומנויות ופעילויות סיעודיות נבחרות

1. אומדן הצרכים ומאפיינים אישיים של המטופל
2. אומדן מצב הבריאות של המטופל
3. ניהול טיפול במצבי בריאות שונים
4. תכנון וביצוע התערבות במרפאה
5. השתתפות בביצוע בדיקות אבחון ומעקב
6. תרגול מיומנויות תקשורת
7. תרגול מיומנויות חינוך לבריאות לפרט
8. השתתפות בישיבות צוות רב מקצועי
9. השתתפות בפרויקט מקדם בריאות במקום ההתנסות
10. הערכת יעילות ההתערבות

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
תכנית כללית לתואר
בוגר בסייעוד

* לפי רשימת מיומנויות מצורפת – טופס 38 פעולות סיעוד עדכני וטופס פעולת חריגות עדכני (מהווה נספח לתחום הביצוע בהערכה המסכמת)

מטלות והערכת הישגי הסטודנט

תחום	אחוז מציון ההתנסות	הערות
מבדק טרום התנסות	18%	ראה מפרט מצורף
2 פעילות למידה	עובר / לא עובר	יוגש למדריכה ויוצג בפורום קבוצתי בהתנסות בסוף השבוע השלישי יש להגיש את התרגיל למרכזת הקהילה בביה"ס
הערכה מסכמת	82%	תינתן ביום האחרון להתנסות ציון עובר לפחות 70

מטלות

ביצוע 2 פעילויות למידה חובה - יוצגו ויוגשו למדריכה במקום ההתנסות

הערכת הישגי הסטודנט

ביצוע 2 פעילויות למידה בציון עובר.

הערכה כללית של הסטודנט בהתנסות הקלינית 82% - ציון עובר לפחות 70.

מבדק ידע – מבדק ידע מהווה 18% מהציון הסופי של ההתנסות הקלינית

ציון עובר במבדק ידע- 70 , למבדק ידע מועד אחד בלבד

סטודנט שנכשל או נעדר ממבדק ידע, ציון ההתנסות הקלינית יחושב כאילו השיג אפס במבדק הידע.

במקרים חריגים בלבד הרשומים מטה, ניתן יהיה לקיים מועד מיוחד למבדק הידע:

1. מחלת הסטודנט ביום המבדק

התנאים:

1. אישור מחלה יימסר לראש החטיבה בביה"ס לסייעוד לא יאוחר משלושה ימים לאחר

מועד המבדק

2. הכרה בתעודת מחלה לאישור מועד מיוחד למבדק ידע יינתן על פי אישור מחלה של שלוש

ימים ומעלה

2. מילואים, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות

3. מוות של בן משפחה, בתנאים המקובלים באוניברסיטת תל אביב לעניין בחינות

תלמידה שילדה ועקב הלידה נעדרה ממבדק הידע שהתקיים בתוך שלושה שבועות מיום הלידה

מפרט מבדק ידע להתנסות בסייעוד הקהילה

המבדק מיועד לבחון ידע בסיסי לקראת ההתנסות הקלינית בסייעוד הקהילה. המבדק יכול 4 נושאים:

1. חיסונים

מתוך: תדריך החיסונים, משרד הבריאות- המחלקה לאפידמיולוגיה, מדינת ישראל, ירושלים
https://www.health.gov.il/UnitsOffice/HD/PH/epidemiology/td/docs/tadrich_Chisunim.pdf

הפרקים:

שגרת החיסונים בישראל – לוח חיסוני השגרה בגיל הילדות ובבתי – הספר (לוחות- 1)

חיסונים הוראות כלליות

עיתוי מתן חיסונים

השלמת חיסונים שגרתיים עד גיל 17 שנים

חיסון במצבים מיוחדים

הלם אנפילקטי לאחר מתן חיסונים

חיסון נגד שפעת 1-9

תרכיבים נגד נגיף הקורונה החדש 1-25

2. הזרקת חיסונים

מתוך: תדריך להזרקת חיסונים (2014), משרד הבריאות- המחלקה לסייעוד

בבריאות הציבור, מדינת ישראל, ירושלים

3. חשבון רוקחי

4. חוזרי מנהל הרפואה ומנהל הסייעוד:

שם הנוהל / הנחיה	מקור / וסימוכין
"החלטה על מתן אדרנלין בשעת חרום"	חוזר מנכ"ל מס' 1/2002
"מתן חיסונים כפעולת סייעוד"	חוזר מנכ"ל מס' 6/20020

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרפואה והבריאות
ביה"ס למקצועות הבריאות

החוג לסייעוד
 תכנית כללית לתואר
 בוגר בסייעוד

חוזר מנהל הסייעוד 33/1999	"לקיחת דם ורידי לבדיקות שגרתיות"
חוזר מנכ"ל מס' 154/2019	"אומדן כף רגל סוכרתית על ידי אחות מוסמכת"
חוזר מנהל הסייעוד מס' 98/2013	"מתן תרופות על ידי אחיות מוסמכות מחוץ למוסד רפואי"
חוזר מנהל הסייעוד מס' 122/2017	"החלטה על החלפה (הוצאה/הכנסה) של צנתר קבוע בשלפוחית השתן למטופל בביתו"
חוזר מנהל הסייעוד מס' 166/2020	"החלטה על טיפול בפצעים קשיי ריפוי בדרגות 3,4 באמצעות חבישות מתקדמות וטכנולוגיות לריפוי פצעים כפעולת סייעוד לאחות מוסמכת בקהילה ובמתאר
חוזר מנהל הסייעוד 158/2019	"היפגעות בלתי מכוונות בילדים בגילאי לידה עד שש שנים, חינוך, מניעה וקידום בריאות על ידי אחות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה"
חוזר מנהל הסייעוד מס': 191/20 09/01/22	תפקיד האחות המוסמכת בטיפול במטופל עם חשד לאירוע מוחי חד במערך האשפוז והקהילה
חוזר מנהל הסייעוד מס': 196/2022	" לקיחת דם וורידי לקביעת סוג דם ללא בדיקת הצלבה עי אחות מוסמכת בקהילה"
חוזר מנהל הסייעוד מס' 192/2022	החלפה או החזרה של צינורית גסטרוסטום (צינורית הזנה) במערך האשפוז והקהילה
חוזר מס' 01012005 01.01.2005 (בתוך חוזרים ונהלים של משרה"ב)	תדריך לביצוע ביקורי בית
חוזר מנהל הסייעוד מס' 202/2023	תפקיד האחות המוסמכת בתגובה אנפילקטית במערך האשפוז והקהילה
חוזר ראש חטיבת בריאות הציבור מס' 04/2023	הנחיות למניעת הדבקה בנגיף HIV לאחר החשיפה לדם או לאחר יחסי מין לא מוגנים

* קישור לאתר מנהל הסייעוד <https://www1.health.gov.il/nursing/work/toolkits/regulations/>

ניתן ללחוץ על הקישור לפתיחתו.

פעילות למידה 1 - חובה

הדרכת מטופלים

יש להגיש את העבודה כתובה ע"פ כללי APA לכתובת מסמך אקדמי למדריך הקליני במרפאה

מטרה:

לתכנן ולבצע תכנית הדרכה למטופל נבחר

הנחיות:

1. בחר מטופל, אסוף עליו נתונים ממקורות שונים וציין בעיה בריאותית נבחרת
2. זהה את הצרכים הלימודיים של המטופל (ידע, רצון, יכולת למידה ומוכנות)
3. תכנן התערבות הדרכתית לצרכי הלמידה שזיהית (התייחס ליעדים לימודיים ברמה קוגניטיבית, פסיכומטרית ואפקטיבית)
4. הדרך את המטופל עפ"י התכנית
5. הערך את תהליך ההדרכה, הלמידה ותוצאותיה. סכם את התהליך (נקודות עיקריות)
6. דווח ברשומות
7. התבסס על ספרות מקצועית עדכני (5 שנים אחרונות)

פעילות למידה 2- חובה

יש להגיש את העבודה כתובה ע"פ כללי APA לכתובת מסמך אקדמי למדריך הקליני במרפאה

הערכה תפקודית לחולה כרוני

מטרה:

לזהות בעיות בתפקוד היום-יומי במטופל נבחר עפ"י פקודת מעקב חולים כרוניים בצה"ל

הנחיות:

1. בחר מטופל הזקוק לביצוע מעקב כחולה כרוני

2. אסוף נתונים רלוונטיים על המטופל ומשפחתו ממקורות שונים
3. בצע הערכה מלאה של המטופל הכרוני בהתאם למצבו הרפואי בשיתוף המדריכה הקלינית
4. אמוד את תנאי השירות של המטופל הכרוני והתאמתם למצבו
5. אמוד את המשאבים שבשימוש המטופל ומשפחתו (אישיים, כלכליים, חברתיים ושירותי בריאות ורווחה)
6. סכם את הבעיות העיקריות של המטופל שבאו לידי ביטוי בהערכה שביצעת
7. דווח ברשומות בהתאם לפקודות ולנדרש בעת הבדיקה
8. הדרך מטופל בבעיית בריאות נבחרת
9. התבסס על ספרות מקצועית ועל התכנית הלאומית למדדי איכות לרפואת הקהילה בישראל דוח לשנת 2016-2018